

**OD DZIŚ
MÓW DO MNIE
SZEFIG!**

EDUSTACJA.PL SP. Z O.O.

POZNAŃ 2009

Okładka i opracowanie graficzne:
Katarzyna Smolińska

Redaktor naczelny:
Adrian Ignasiak

Redaktorzy:
Katarzyna Kaszyńska
Bożena Jasińska
Beata Grzeczka
Jarosław Greser
Jan Łukomski

Copyright by „Edustacja.pl Sp. z o.o.”

Poznań 2009, Polska

Druk: KUNKE Poligrafia, Inowrocław

SPIS TREŚCI

Przedsiębiorczość akademicka	5
1. Wprowadzenie	5
2. Przejawy przedsiębiorczości akademickiej	6
• Edukacja o przedsiębiorczości	6
• Współpraca nauki i biznesu (B + R)	7
• Firmy odpryskowe (<i>spin-out, spin-out</i>)	7
3. Wsparcie dla przedsiębiorczości akademickiej	8
• Programy europejskie	8
• Inne instytucje	9
4. Podsumowanie	9
5. Literatura	9
Działalność gospodarcza	11
Inne formy działalności gospodarczej	24
Podstawy własności intelektualnej w przedsiębiorczości akademickiej	37
1. Prawo autorskie	38
2. Ochrona praw autorskich	41
3. Podmiot praw autorskich	44
4. Dozwolony użytek	47
5. Prawa pokrewne	51
6. Patent	52
7. Zakres pojęcia wynalazku	54
8. Zasady i tryb udzielania patentu	55
9. Ograniczenia w zakresie korzystania z patentu	56

10. Środki ochronne związane z ochroną patentu	57
11. Unieważnienie i wygaśnięcie patentu	58
12. Wzory użytkowe	59
13. Zasady i tryb udzielenia prawa ochronnego	59
14. Wzory przemysłowe	59
15. Zasady i tryb udzielenia prawa ochronnego	61
16. Zakres ochrony prawa z rejestracji wzoru przemysłowego	61
17. Oznaczenie geograficzne	62
18. Zasady i tryb postępowania dotyczącego rejestracji oznaczenia geograficznego	63
19. Prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne	64
20. Unieważnienie i wygaśnięcie prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne	65
21. Topografia układów scalonych	66
22. Zasady i tryb postępowania dotyczącego rejestracji topografii układów scalonych	67
23. Naruszenia prawa z rejestracji	68
24. Wygaśnięcie prawa z rejestracji topografii	69
25. Zakończenie	69

Przeniesienie praw w prawie własności intelektualnej.

Aspekty praktyczne	71
1. Wstęp	71
2. Zbywalność majątkowych praw autorskich	72
3. Umowa sprzedaży autorskich praw majątkowych	77
4. Licencja na korzystanie z utworu	78
5. Umowa licencyjna na korzystanie z utworu	79
6. Przeniesienie praw własności przemysłowej	82
7. Umowa sprzedaży prawa ochronnego	83
8. Licencja na korzystanie z prawa własności przemysłowej	85
9. Umowa licencyjna	88

Wsparcie Przedsiębiorczości Akademickiej	91
---	----

Organizatorzy projektu	93
-------------------------------------	----

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ AKADEMICKA

WPROWADZENIE

Przedsiębiorczość akademicka w Polsce jest dziedziną młodą, ale od momentu regulacji prawnej, głównie poprzez nowe prawo – Ustawę „Prawo o szkolnictwie wyższym”, bardzo dynamicznie się rozwijającą. W ustawie tej dotychczasowa główna misja uczelni wyższych – prowadzenie badań i kształcenie studentów, została rozszerzona o oddziaływanie na otoczenie społeczno-gospodarcze poprzez np. tworzenie nowych uczelnianych narzędzi transferu technologii.

W ujęciu ogólnym przedsiębiorczość akademicką można rozumieć jako zbiór wszelkich działań członków społeczności akademickiej (studenci, doktoranci, pracownicy naukowcy, administracja) na rzecz wzrostu poziomu innowacyjności i konkurencyjności naszej gospodarki na rynku regionalnym i globalnym oraz dobrobytu całego społeczeństwa. Działania określane jako przejaw przedsiębiorczości akademickiej to np. katalogowanie, udostępnienie oraz transfer wiedzy i wyników badań z nauki do gospodarki, która wytwarza na ich podstawie produkty i usługi użyteczne społecznie; wykorzystanie wiedzy i wyników badań naukowych w działalności gospodarczej przez ich bezpośrednich twórców, wynalazców; aktywność środowiska akademickiego przejawiająca się tworzeniem warunków pozwalających na wykorzystanie wiedzy w gospodarce.

Ideę przedsiębiorczości akademickiej można również ująć jako edukację do przedsiębiorczości, obejmującą szkolenia, staże, kursy, praktyki itd. mające przygotowywać absolwentów uczelni do lepszego radzenia sobie na rynku pracy. W ten właśnie sposób najczęściej definiowana jest przedsiębiorczość akademicka, co oznacza, że być

przedsiębiorczym niekoniecznie znaczy „pracować na swoim” lecz też zdobyć „dobrą pracę”.

Natomiast przedsiębiorczość akademicka w ujęciu bardziej restrykcyjnym to prowadzenie własnego przedsiębiorstwa (przez studenta, osobę, która niedawno ukończyła studia lub pracownika naukowego uczelni), w którym to przedsiębiorstwie wykorzystywana jest wiedza zdobyta podczas studiów.

Niezależnie od tego jak by jednak przedsiębiorczość akademicka nie była definiowana wymaga ona wsparcia w każdym obszarze swych działań. A jej główny cel, czyli transfer do gospodarki nowoczesnych technologii i innowacji wypracowanych przez naukowców powinien być jednym z głównych priorytetów rozwoju regionów (miasta, aglomeracje, województwa) na najbliższe lata.

PRZEJAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI AKADEMICKIEJ

Edukacja o przedsiębiorczości

Podejmowanie działań związanych z założeniem i prowadzeniem działalności gospodarczej polegającej na wykorzystaniu swojej wiedzy przez przedstawicieli środowiska akademickiego wymaga nie tylko umiejętności i kompetencji zawodowych, ale również przedsiębiorczych i menedżerskich, których rozwojowi mogą służyć np. kursy i szkolenia dotyczące zagadnień z podstaw przedsiębiorczości czy prawa autorskiego, a dla studentów i doktorantów praktyki i staże w firmach lub instytucjach. Te ostatnie dają możliwość poznania problemów funkcjonowania firm, ich bieżącej działalności i wybranych zagadnień stosowania i komercjalizacji techniki, technologii lub metod pracy, co może być bardzo dobrym uzupełnieniem wiedzy wyniesionej ze studiów.

Należy zwrócić również uwagę na konieczność uwzględnienia przez szkoły wyższe w programach studiów przedmiotów sprzyjających podejmowaniu działalności gospodarczej, dotyczy to szczególnie uczelni o charakterze technicznym i przyrodniczym, które są najbliższe problemom znaczącym dla rozwoju gospodarki. Istotna jest również świadomość tego, że edukacja mająca na celu zwiększanie kreatywności i aktywności gospodarczej środowisk akademickich wymaga uwzględ-

nienia specyfiki tej grupy społecznej. W związku z tym głównym założeniem procesu edukacyjnego powinno być wpłynięcie na korzystnie postrzeganie rzeczywistości przez studentów, co w połączeniu z podstawami wiedzy z zakresu gospodarki rynkowej i przedsiębiorczości przyczyni się do lepszego funkcjonowania absolwentów szkół wyższych na rynku pracy, czy to jako pracownik, czy też przedsiębiorca.

W odniesieniu do kadry naukowej działania edukacyjne powinny być skoncentrowane na promowaniu postaw przedsiębiorczych, a przejawy takich działań powinny być premiowane specjalnym uznaniem.

Współpraca nauki i biznesu (B + R)

Żyjemy w czasach, w których biznes oraz ośrodki naukowe i badawcze muszą ze sobą współpracować. Taka współpraca jest już dosyć rozpowszechniona, ale jej zakres i jakość pozostawiają wiele do życzenia. Przyczyn tego stanu jest wiele i leżą po obu stronach.

Problemem są przede wszystkim stereotypy myślowe. Inicjatorami działań powinny być przedsiębiorstwa, gdyż to one będą finalnymi beneficjentami tej współpracy. Natomiast ośrodki naukowo-badawcze muszą się szerzej otworzyć na potrzeby biznesu. Powinny również nauczyć się rynkowych zasad współpracy.

W obszarze działań B + R istotna jest również rola państwa, którego głównym zadaniem powinna być skuteczniejsza alokacja środków. Polska dysponuje przyzwoitym systemem edukacyjnym, dużą liczbą studentów oraz osób w wieku produkcyjnym. Jest więc właściwym miejscem do tworzenia gospodarki na fundamentach wiedzy.

Ważną rolę we wspólnych działaniach państwa, biznesu i nauki odgrywa także komunikacja. Dlatego, powinniśmy być świadomi tego, że żadne przełomowe innowacje nie powstaną dopóki przepływ informacji między tymi trzema stronami nie będzie prosty i przejrzysty.

Firmy odpryskowe (*spin-out, spin-out*)

Firma, która powstała w wyniku działań przedsiębiorczych pracowników naukowych, czy innych osób związanych z jednostką naukowo-badawczą, a w swojej działalności gospodarczej wykorzystująca intelektualne i organizacyjne zasoby uczelni określana jest w lite-

raturze zamiennie jako „*spin-off*”, gdy przedsięwzięcie jest niezależne i niezamierzone przez jednostkę macierzystą lub „*spin-out*”, w przypadku przedsięwzięcia zależnego, np. kapitałowo od jednostki macierzystej. W rzeczywistości pojęcia te nie są jednoznacznie definiowane, co w konsekwencji prowadzi do szeregu sprzeczności w ogólnospołecznej dyskusji na tematy dotyczące np. ich powstawania czy funkcjonowania.

Najczęściej jednak stosowanym określeniem dla działalności gospodarczych tego typu jest firma odpryskowa, a ich wspólną cechą jest przyczynianie się do transferu i komercjalizacji nowych technologii z nauki do gospodarki.

Podstawowe korzyści wynikające z realizacji nowych pomysłów i idei biznesowych opierających się na wiedzy w nowych podmiotach gospodarczych z punktu widzenia naukowca/przedsiębiorcy to przede wszystkim swoboda w działaniu, która wyzwala nowe pokłady energii i przejawia się ogromnym zaangażowaniem. Natomiast z punktu widzenia jednostki macierzystej korzyścią jest uniknięcie ryzyka związanego z podjęciem prac nad nowym produktem, czy technologią.

Właściwe jest w tym miejscu zwrócenie uwagi na istnienie akademickiej „szarej strefy”, przejawiające się wykorzystywaniem zasobów instytucji naukowej do celów własnej działalności gospodarczej. Stąd istotne jest aby uczelniane regulaminy w przejrzysty sposób określały zasady tworzenia firm odpryskowych, które powstając w otoczeniu środowiska akademickiego wpływają w znacznym stopniu na zmianę roli jaką dotychczas odgrywały szkoły wyższe w gospodarce i regionie, przyczyniając się w znacznym stopniu do budowania gospodarki opartej na wiedzy.

WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI AKADEMICKIEJ

Programy europejskie

Odniesieniem polityki innowacyjnej Komisji Europejskiej jest poziom Unii Europejskiej. Ogłoszony przez Komisję Europejską „Nowy plan działania dla innowacji” określa jeden z priorytetowych działań Komisji, tj. „Wzmacnianie transferu wiedzy i jej absorpcji przez przed-

siębiorstwa”. Dokument ten zawiera programy, które wiążą się z przedsiębiorczością akademicką i dotyczą są głównie zagadnień z zakresu różnych form wspierania firm odpryskowych na etapie *start-up*.

Istotną informacją jest, że Komisja Europejska finansuje jedynie te projekty, które posiadają tzw. europejską wartość dodaną, co oznacza, że otrzymane wyniki mogą być wykorzystywane we wszystkich krajach członkowskich, nie mogą być natomiast specyficzne tylko dla jednego kraju. Typowymi działaniami w tych projektach są więc analizy porównawcze funkcjonujących programów, identyfikowanie dobrych praktyk, świadczenie specjalistycznych usług.

Inne instytucje

Działania związane z przedsiębiorczością akademicką mogą również uzyskać wsparcie w instytucjach takich jak inkubatory przedsiębiorczości, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, parki technologiczne, Krajowa Sieć Innowacji, biura karier, PARP, ośrodki i firmy szkoleniowo-doradcze, fundusze pożyczkowe i banki komercyjne, stowarzyszenie i izby gospodarcze i in.. Należy tutaj dodać, że wsparcie może dotyczyć nie tylko obszarów finansowania nowej inicjatywy, ale również działań związanych z np. napisaniem aplikacji, biznes planu, uzyskaniem doradztwa, promocją, pomocą w wyszukiwaniu partnerów biznesowych lub w założeniu i prowadzeniu firmy.

PODSUMOWANIE

Powyższy artykuł ma charakter informacyjny, a moim celem było zasygnalizowanie głównych aspektów związanych z rozwijającą się ideą przedsiębiorczości akademickiej. Zainteresowanych tematyką odsyłam poniżej do profesjonalnej lektury.

Literatura

Innovate for a competitive Europe. A new Action plan for innovation. 2.04.2004.

Głodek P., Guliński J., *Firma odpryskowa*, [w:] Matusiak K. B. (red.), *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, PARP, Warszawa 2005

Cieślak J., Matusiak K. B., *Akademickie Spin-Off*, [w:] Matusiak K. B. (red.), *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, PARP, Warszawa 2005

G. Banerski, A. Gryzik, K. B. Matusiak, M. Mażewska, E. Stawasz, *Przedsiębiorczość akademicka (rozwój firm spin-off, spin-out) – zapotrzebowanie na szkolenia służące jej rozwojowi. Raport z badania*, PARP, Warszawa 2009

Ustawa „Prawo o szkolnictwie wyższym”, Dz.U. 05.164.1365 z dnia 27.07.2005

Bożena Jasińska
Beata Grzeczka

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Człowiek podejmuje różne działania, zmierzające do zaspokojenia jego różnorodnych potrzeb. Niektóre z tych czynności nazywa się działalnością gospodarczą.

Działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, handlowa, budowlana, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i eksploatacja zasobów naturalnych, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Należy zwrócić uwagę, że przepisów Prawa działalności gospodarczej nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także do wynajmowania przez rolników pokoi i miejsc na ustawienie namiotów, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów. Osoby prowadzące tego rodzaju działalność nie są zatem zobowiązane do wykonywania obowiązków przewidzianych w Prawie działalności gospodarczej.

Cechą charakterystyczną działalności gospodarczej, jest zarobkowość. Aktywność człowieka, która nie służy zwiększaniu jego bogactwa, nie jest działalnością gospodarczą, nawet gdyby jej przejawem było wytwarzanie dóbr lub świadczenie usług. Przykładem takiej działalności może być wydawanie ciepłych posiłków dla bezdomnych. W niektórych krajach działalność o charakterze niezarobkowym (non-profit), posiada bardzo duże znaczenie.

Działalność gospodarcza powinna być wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Zorganizowanie będzie miało różną treść w zależności od rozmiarów prowadzonej działalności. Dla osobistego wykonywania szeregu usług wystarczy, aby przez zorganizowanie rozumieć ustalenie godzin i miejsca przyjmowania i wykonywania zleceń. Przedsiębiorca prowadzący działalność na wielką skalę, zatrudniający wielu pracowników, będzie tworzył rozmaite schematy organizacyjne, zakresy zadań, tworzył i likwidował oddziały i wykonywał wiele innych działań, które będą służyły lepszemu zorganizowaniu pracy w jego przedsiębiorstwie.

Działalność o charakterze jednorazowym lub okazjonalnym wyłączona jest spod działania przepisów regulujących działalność gospodarczą. Przykładem takiej działalności może być sprzedaż drobnych artykułów na bazarze. Choć można byłoby rozważać, czy nie zachodzi w danej sytuacji obowiązek zgłoszenia takiej działalności do ewidencji działalności gospodarczej, to egzekwowanie takiego obowiązku może w praktyce okazać się niezwykle trudne.

Natomiast w kontekście osób które dopiero zaczynają być czynnymi uczestnikami obrotu gospodarczego jest coraz więcej studentów i absolwentów uczelni wyższych zamierzających podjąć pracę, która w pełni wykorzystuje wiedzę nabytą w trakcie studiów, jest zgodna z ich kwalifikacjami, kompetencjami i umiejętnościami, oraz jest komplementarna z nabytym doświadczeniem. Obecnie takie osoby zwracają uwagę na jeszcze jeden istotny element tj. rozwijanie własnych pasji i zainteresowań.

Marzenia związane z tym, by mówić do tych osób „szefie” nie są utopijne, wystarczy założyć własną firmę. Natomiast decyzja o tym, czy faktycznie to zrobić nie jest prosta, ale przede wszystkim warto zwrócić uwagę na dobry, przemyślany pomysł, zdeterminowanie do działań kreatywnych, wytrwałość, wiedzę i umiejętności zarządzania sobą, innymi słowy w szeroko pojmowanym zjawisku przedsiębiorczości.

Zanim przystąpimy do zakładania własnej działalności, należy poświęcić możliwie najwięcej czasu na diagnozę, opracowania, przemyślenia, prace koncepcyjne przedsięwzięcia. Rezultatem powinien być dobrze przemyślany, rzetelny, jasny, zrozumiały i przejrzysty biznesplan. By taki był, na pewno powinien uwzględniać następujące elementy:

- Maksymalne ograniczenie ryzyka podjęcia błędnych, pochopnych decyzji,
- Próba oszacowania prawdopodobieństwa przyszłych zdarzeń oraz wypracowanie modelu reakcji na nie
- Wyznaczenie celów przedsięwzięcia, które staną się podstawą modelu biznesowego działalności gospodarczej,
- Diagnoza potencjalnych problemów, utrudnień, ryzyk.

Kolejny etap wybór formy prawnej, w jakiej prowadzona ma być działalność. Stosunkowo najczęściej młode osoby, tudzież dopiero wchodzące na rynek, natomiast nie mające dużego zaplecza finansowego wybierają jednoosobową działalność gospodarczą, która może być prowadzona wyłącznie przez osoby fizyczne. Taka forma posiada wiele zalet, ale nie należy zapominać o kilku istotnych zapisach, które mogą mieć znamienne skutki:

- najprostsza pod względem prawnym forma prowadzenia działalności gospodarczej,
- nie wymaga dużych nakładów finansowych,
- właściciel sam podejmuje wszystkie decyzje (co w niektórych przypadkach może okazać się wadą – przy braku doświadczenia, kontroli lub konsultacji np. ze współnikiem)
- płynność finansowa zależna od kapitału początkowego przedsiębiorcy
- cały ciężar odpowiedzialności za organizację prowadzonego przedsięwzięcia spoczywa na właścicielu (kierownik jednostki w rozumieniu prawa podatkowego)
- przedsiębiorca odpowiada całym swoim majątkiem za podjęte zobowiązania publiczno- i cywilnoprawne

PROCEDURA ZAKŁADANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Niniejszy poradnik przedstawia kolejne działania wymagane dla podjęcia działalności gospodarczej. Są to działania następujące:

1. wybór formy prowadzenia działalności gospodarczej,
2. rejestracja przedsiębiorcy w Krajowym Rejestrze Przedsiębiorców (zgłoszenie do ewidencji działalności gospodarczej),

3. uzyskanie REGON,
4. uzyskanie NIP,
5. zgłoszenie w ZUS,

1. Kto może być przedsiębiorcą? Formy prowadzenia działalności dostępne w naszym systemie

Podmiot podejmujący i wykonujący zawodowo i we własnym imieniu działalność gospodarczą zwany jest przedsiębiorcą.

Przedsiębiorcą może być:

1. osoba fizyczna,
2. osoba prawna,
3. niemająca osobowości prawnej spółka prawa handlowego.

Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

Spółkami prawa handlowego nie mającymi osobowości prawnej są spółki jawne, spółki partnerskie, spółki komandytowe i spółki komandytowo-akcyjne przewidziane w Kodeksie spółek handlowych.

Należy zwrócić uwagę, że wykaz podmiotów, będących przedsiębiorcami, odnaleźć można także w przepisach o krajowym rejestrze sądowym. Obowiązek uzyskania wpisu do rejestru przedsiębiorców dotyczy bowiem:

1. osób fizycznych wykonujących działalność gospodarczą,
2. spółek jawnych,
3. spółek partnerskich,
4. spółek komandytowych,
5. spółek komandytowo-akcyjnych,
6. spółek z ograniczoną odpowiedzialnością,
7. spółek akcyjnych,
8. spółdzielni,
9. przedsiębiorstw państwowych,
10. jednostek badawczo-rozwojowych,
11. przedsiębiorców określonych w przepisach o zasadach prowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne i fizyczne,
12. towarzystw ubezpieczeń wzajemnych,

13. innych osób prawnych, jeżeli prowadzą działalność gospodarczą i podlegają obowiązkowi wpisu do rejestru,
14. oddziałów przedsiębiorców zagranicznych działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
15. głównych oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń.

Prezydent Lech Kaczyński podpisał nowelizację ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Wprowadza ona tak zwaną zasadę jednego okienka przy rejestracji firmy. Od 31 marca osoba chcąca założyć firmę będzie składała jeden wniosek w urzędzie gminy. Pozostałe formalności mają załatwić pracownicy urzędu. Zasada jednego okienka będzie jednak tylko przejściowa. Nowelizacja przewiduje, że od 1 lipca 2011 roku będzie można zarejestrować firmę przez Internet.

Od 01.04. nie trzeba będzie rejestrować firmy. Wystarczy tylko zgłosić prowadzenie działalności gospodarczej w urzędzie właściwym dla siedziby firmy. Zgłoszenie prowadzenia działalności będzie polegało na złożeniu wypełnionego formularza, natomiast pozostałe formalności dopełnią urzędnicy.

2. Zgłoszenie do ewidencji działalności gospodarczej

Wszyscy przedsiębiorcy zobowiązani są zarejestrować się w rejestrze przedsiębiorców, prowadzonym przez sądy. Od tej zasady uczyniono jednak wyjątek dla osób fizycznych zamierzających podjąć działalność gospodarczą. Osoby te zobowiązane są dokonać zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej.

Uwaga!

Od dnia 1 stycznia 2002 r. również osoby fizyczne są zobowiązane uzyskiwać wpis do rejestru przedsiębiorców.

Zgłoszenie do ewidencji działalności gospodarczej

Termin: uzyskanie zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej jest pierwszym krokiem na drodze dopełnienia wszelkich formalności związanych z utworzeniem własnego przedsiębiorstwa. Wybór terminu zgłoszenia zależy od samego zainteresowanego.

Organem ewidencyjnym jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

W celu dokonania zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej przedsiębiorca (lub jego pełnomocnik) powinien się osobiście udać do tego urzędu, na którego obszarze ma być prowadzona działalność. Może jednak zdarzyć się, że urząd, na którego obszarze ma być prowadzona działalność, odmówi dokonania wpisu do ewidencji, informując, że należy dokonać zgłoszenia w urzędzie miejsca zamieszkania. Odmowa dokonania wpisu powinna nastąpić w drodze decyzji, która podlega zaskarżeniu do samorządowego kolegium odwoławczego. Alternatywą dla zgłaszającego jest zgłoszenie w urzędzie miejsca zamieszkania. W każdej gminie powinien być jeden taki gminny rejestr przedsiębiorców. Ustalenie adresu nie powinno nastroczać problemów (w braku innego źródła informacji – książka telefoniczna).

Wykonanie obowiązków związanych z ewidencjonowaniem składa się z trzech etapów:

1. zgłoszenie zamiaru prowadzenia działalności – przedsiębiorca,
2. zarejestrowanie działalności gospodarczej zgodnie ze zgłoszeniem – urząd,
3. wydanie zaświadczenia o wpisie do ewidencji – urząd.

Zgłoszenie zamiaru prowadzenia działalności

Przedsiębiorca składa organowi ewidencyjnemu zgłoszenie, które powinno zawierać:

1. oznaczenie przedsiębiorcy,
2. oznaczenie miejsca zamieszkania i adresu przedsiębiorcy, a jeżeli stale wykonuje działalność poza miejscem zamieszkania – również wskazanie siedziby i adresu zakładu głównego, oddziału lub innego miejsca wykonywania przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej,
3. określenie przedmiotu wykonywanej działalności gospodarczej,
4. wskazanie daty rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Do zgłoszenia należy dołączyć dokument potwierdzający tytuł prawny przedsiębiorcy do lokalu (nieruchomości) stałego miejsca wykonywania działalności.

Zarejestrowanie działalności gospodarczej

Organ ewidencyjny dokonuje wpisu zgodnie ze zgłoszeniem lub wydaje, w formie decyzji administracyjnej, odmowę wpisu do ewidencji jeżeli:

1. zgłoszenie dotyczy działalności gospodarczej nie objętej przepisami Prawa działalności gospodarczej,
2. zgłoszenie zawiera braki formalne, które mimo wezwania nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie,
3. prawomocnie orzeczono zakaz wykonywania określonej w zgłoszeniu działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę.

Decyzja o odmowie wpisu może zostać uchylona w postępowaniu odwoławczym, prowadzonym stosownie do postanowień kodeksu postępowania administracyjnego.

Wydanie zaświadczenia o wpisie do ewidencji

Organ ewidencyjny doręcza z urzędu przedsiębiorcy zaświadczenie o wpisie do ewidencji. Kopię tego zaświadczenia urząd przekazuje do właściwego Urzędu Skarbowego, jednostki organizacyjnej ZUS oraz Urzędu Statystycznego. Przekazanie tej informacji nie zwalnia jednak przedsiębiorcy z poniżej opisanych obowiązków rejestracyjnych w tych instytucjach.

Za dokonanie wpisu do ewidencji pobierana jest opłata skarbową.

3. Zgłoszenie w Urzędzie Statystycznym

Przedsiębiorcy są zobowiązani do posiadania numeru identyfikacyjnego krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej i posługiwania się nim przy przekazywaniu informacji wykorzystywanych dla celów statystycznych. Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej obejmuje osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz ich jednostki lokalne. Jest on prowadzony przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sposób z informatyzowany i nosi skrótową nazwę REGON.

Czynności wymagane do uzyskania REGON-u

Termin: zgłoszenia w Urzędzie Statystycznym należy dokonać w ciągu 14 dni od dnia otrzymania postanowienia o wpisie do rejestru przedsiębiorców.

W celu uzyskania numeru REGON przedsiębiorca powinien osobiście lub przez pełnomocnika zgłosić się do Urzędu Statystycznego właściwego z uwagi na miejsce prowadzenia działalności. W każdym województwie jest co najmniej jeden taki urząd. W razie braku innego źródła informacji numer telefonu można uzyskać dzwoniąc na informację o numerach telefonicznych. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą składają wniosek w Urzędzie Statystycznym (lub jego oddziale) działającym w województwie, na którego terenie osoba fizyczna ma miejsce zamieszkania. Pozostali przedsiębiorcy składają wniosek w Urzędzie Statystycznym (lub jego oddziale) działającym w województwie, na którego terenie mają siedzibę.

Urzędy Statystyczne udostępniają w swoich siedzibach druki wniosków i przyjmują wnioski o wpis do rejestru podmiotów od przedsiębiorców mających siedzibę lub miejsce zamieszkania w województwie, na którego terenie działają. Druki wydawane są nieodpłatnie, nie pobiera się także opłat za przyjęcie wniosku.

Wpis przedsiębiorcy do rejestru następuje na podstawie wniosku składanego przez przedsiębiorcę na formularzu RG-1 „Wniosek o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej lub o zmianę cech objętych wpisem”. Jest to jednolity wzór wniosku, obowiązujący na terenie całego kraju. Wzór wypełnionego wniosku stanowi załącznik nr 2 do niniejszego przewodnika.

Urzędy Statystyczne wydają podmiotom wpisany do rejestru podmiotów zaświadczenia o nadanych im i ich jednostkom lokalnym numerach identyfikacyjnych REGON. Zaświadczenia te wydawane są nieodpłatnie, z reguły na poczekaniu.

4. Zgłoszenie w Urzędzie Skarbowym

Przedsiębiorcy, będący z punktu widzenia przepisów podatkowych podatnikami, podlegają obowiązkowi ewidencyjnemu oraz otrzymują numer identyfikacji podatkowej NIP.

Ewidencji dokonują organy podatkowe.

Podatnicy zobowiązani są do dokonania zgłoszenia identyfikacyjnego odpowiadającego szczególnym wymaganiom określonym w ustawie.

Ordynacja podatkowa nakłada również określone obowiązki na przedsiębiorcę.

Przedsiębiorca zobowiązany jest informować organ podatkowy bez wezwania o umowach zawartych z osobami zagranicznymi.

Przedsiębiorca będący podatnikiem, jest obowiązany wyznaczyć osoby, do których obowiązków należy obliczanie i pobieranie podatków oraz terminowe wpłacanie organowi podatkowemu pobranych kwot, oraz zgłosić imiona, nazwiska i adresy tych osób.

Czynności wymagane do rejestracji w Urzędzie Skarbowym

W celu rejestracji należy złożyć następujące dokumenty (kserokopie):

- 1) osoby fizyczne
  - a) wypełniony formularz NIP – 1,
  - b) wypis z ewidencji działalności gospodarczej (od 1 stycznia 2002 r. – z rejestru przedsiębiorców),
  - c) REGON,
  - d) umowę rachunku bankowego.
- 2) spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
  - a) wypełniony formularz NIP – 2,
  - b) REGON,
  - c) akt notarialny o założeniu spółki,
  - d) postanowienie sądu rejestrowego o zarejestrowaniu spółki,
  - e) wypis z rejestru handlowego,
  - f) umowę rachunku bankowego,
  - g) umowę najmu lokalu.

Żądanie doręczenia umowy rachunku bankowego możliwe jest do spełnienia dopiero po zawarciu umowy z bankiem. Bank jednak wymaga, aby do zawarcia umowy została dostarczona decyzja o nadaniu NIP-u (numeru identyfikacji podatkowej). Przedsiębiorca chcąc dopełnić formalności znaleźć się może w błędnym kole. Wydaje się, że żądanie przez Urząd Skarbowy doręczenia umowy rachunku bankowego może dotyczyć działających już podmiotów, a nie przedsiębior-

ców rozpoczynających działalność. Na etapie rejestracji podatkowej żądanie takie jest nieuzasadnione tym bardziej, że ustawodawca łączy obowiązek posiadania rachunku bankowego z określoną wartością obrotów. Dopóki przedsiębiorca nie prowadzi działalności jego obrót (sprzedaż, zakupy) wynosi 0,00 złotych, a zatem z pewnością nie ma obowiązku posiadania rachunku bankowego i Urząd Skarbowy nie może nakładać na niego dodatkowych obowiązków, które nie wynikają z ustawy.

Opłata skarbową od potwierdzenia zgłoszenia rejestracyjnego obowiązku w podatku od towarów i usług (VAT) oraz podatku akcyzowym wynosi 152,00 (sto pięćdziesiąt dwa) złote.

Jeżeli przedsiębiorca jest osobą fizyczną mającą miejsce zamieszkania na obszarze działania innego Urzędu Skarbowego niż ten na którego obszarze prowadzona jest działalność gospodarcza, musi on złożyć formularz w obu urzędach. W Urzędzie Skarbowym miejsca zamieszkania będzie rozliczał się z podatku dochodowego od osób fizycznych, natomiast w Urzędzie Skarbowym miejsca prowadzenia działalności będzie rozliczał podatek od towarów i usług (VAT).

Terminy zgłaszania określa szczegółowo ustawa o ewidencji i identyfikacji podatników.

5. Zgłoszenie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych

Osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą są zobowiązane samodzielnie i bezpośrednio dokonać zgłoszenia do ubezpieczeń.

Termin: 7 dni od dnia powstania obowiązku ubezpieczenia.

Zgłoszenie adresuje się do jednostki organizacyjnej ZUS właściwej z uwagi na siedzibę, miejsce prowadzenia działalności gospodarczej.

W celu dokonania zgłoszenia należy pobrać w oddziale ZUS formularze ZUS ZUA – Zgłoszenie do ubezpieczeń oraz ZUS ZFA – Zgłoszenie płatnika składek – osoby fizycznej. Przed wypełnieniem formularza należy zapoznać się z instrukcją („Zasady wypełniania

dokumentów ubezpieczeniowych. Poradnik dla płatników składek. Warszawa. Styczeń 1999 r.” – publikacja ZUS) oraz informacjami zamieszczonymi na formularzu.

Podstawa wyliczenia składek zmienia się raz na kwartał.

Rozliczenia składek dokonuje się składając co miesiąc deklarację ZUS-DRA lub ZUS-RSA.

Termin: deklaracje należy przesłać do 10 dnia następnego miesiąca (nawet jeżeli nie nastąpiły żadne zmiany w zakresie podstawy wyliczenia składki), jeżeli płatnik rozlicza oraz opłaca składki od co najwyżej 10 osób, a w pozostałych przypadkach do 15 dnia następnego miesiąca.

Deklaracja może być składana osobiście w jednostce organizacyjnej ZUS lub przesyłana listem poleconym. Przesyłanie listem poleconym oszczędza dojazdu do siedziby ZUS, a w terminie bliskim końca okresu składania deklaracji oszczędza oczekiwania w kolejce. W przypadku składania deklaracji osobiście w ZUS można zwrócić się do urzędników przyjmujących deklarację o udzielenie wyjaśnień, co do prawidłowego jej wypełnienia.

W przypadku opóźnienia w płatności składek należność zostanie powiększona o odsetki, które wynoszą 200% podstawowej stopy oprocentowania kredytu lombardowego ustalonej przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Pracownicy, zatrudnieni przez przedsiębiorcę, muszą być zgłoszeni do ubezpieczenia.

PODSUMOWANIE

1. Ewidencja Działalności Gospodarczej prowadzona przez urzędy gminy / miasta.
2. Wpis do Ewidencji Działalności Gospodarczej, dotyczy osób fizycznych.
3. Wpis do ewidencji działalności gospodarczej dokonuje się na formularzu EDG1.
4. Wniosek o wpis do ewidencji działalności, jak również wniosek o zmianę wpisu w ewidencji działalności gospodarczej nie podlegają opłacie.

5. Do wniosku załączamy również dokumenty dotyczące rejestracji działalności gospodarczej w Urzędzie Skarbowym / nie dotyczy zgłoszenia jako płatnika podatku od towarów i usług – VAT. Głównym Urzędzie Statystycznym i zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego / zasada jednego okienka/.
6. Potrzebne dokumenty: dowód osobisty, dokument potwierdzający tytuł prawny do lokalu.

Urząd wydaje zaświadczenie o dokonaniu wpisu, który obejmuje:

- oznaczenie przedsiębiorcy oraz PESEL,
- miejsce zamieszkania i wykonywania działalności gospodarczej,
- określenie przedmiotu działalności gospodarczej,
- datę rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Akapit poniżej dotyczy wyłącznie osób prawnych, których działalność w praktyce przebiega nieco inaczej, stąd warto zapoznać się również z tymi informacjami, co de facto pozwoli wybrać formę działalności najbardziej nam odpowiadającej.

Rejestr przedsiębiorców

1. Rejestr Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzony przez sądy rejonowe / sądy gospodarcze/ obejmuje swą właściwością obszar województwa lub jego część.
2. Opłata za wpis do rejestru przedsiębiorców spółki kapitałowej – opłata sądowa wysokości 750 zł / spółka osobowa/ i 1000 zł / spółka kapitałowa/ oraz 500 zł za ogłoszenie rejestracji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.
3. Rejestracja zmian w rejestrze przedsiębiorców wpis 400 zł. MSiG 250 zł.
4. Potrzebne dokumenty – dla każdej ze spółek szczegółowo określone w przepisach KSH, wnioski składa się na formularzach.
5. Do wniosku załączamy również dokumenty dotyczące rejestracji w Urzędzie Skarbowym, Głównym Urzędzie Statystycznym i zgłoszenie do ubezpieczenia i zdrowotnego / zasada jednego okienka.
6. Sąd rejonowy wydaje postanowienie o wpisie do rejestru wraz z zaświadczeniami o dokonanym wpisie i nadaje nr KRS.

7. Wpis obejmuje zgłoszone we wniosku dane wymagane przepisami prawa.
8. Rejestr przedsiębiorców jest jawny a osoby zainteresowane mogą uzyskiwać aktualne / 30 zł/ i pełny odpis / 60 zł/ z rejestru przedsiębiorców.

Nadanie numeru NIP

1. Osoby fizyczne osoby prawne podlegają obowiązkowi ewidencyjnemu i otrzymują numer identyfikacji podatkowej zwany dalej NIP.
2. Nadanie numeru NIP – decyzja Naczelnika Urzędu Skarbowego.
3. Osoba fizyczna bez względu na rodzaj i ilość opłacanych podatków, formę opodatkowania oraz liczbę prowadzonej działalności gospodarczej – jeden NIP.
4. Zgłoszenie identyfikacyjne lub aktualizacyjne osoby fizycznej rozpoczynającej działalność gospodarczą – formularz NIP 1.
5. Zgłoszenie identyfikacyjne lub aktualizacyjne osoby prawnej rozpoczynającej działalność gospodarczą formularz – NIP 2.
6. Spółka cywilna formularz – NIP 3.
7. Nadanie numeru NIP jest bezpłatne.
8. Formularze zgłoszeniowe składa się wraz z wnioskiem o wpis do ewidencji działalności gospodarczej
9. Rejestracja w rejestrze przedsiębiorców KRS – formularze zgłoszenia składa się wraz z wnioskiem o wpis spółki do rejestru.

INNE FORMY DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

1. Spółka cywilna
2. Spółka jawna
3. Spółka partnerska
4. Spółka komandytowa
5. Spółka komandytowo-akcyjna
6. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
7. Spółka akcyjna

SPÓŁKA CYWILNA

Spółka cywilna jest historycznie najstarszą formą spółek. Podobnie jak inne spółki powstaje ona w wyniku umowy. Jest najprostszą formą połączenia kapitałów dwóch lub więcej osób dla wspólnej realizacji celu gospodarczego. Spółka cywilna nie ma osobowości prawnej, nie może być więc stroną w stosunkach cywilno-prawnych, natomiast w świetle przepisów prawa pracy i ustawy Kodeks Pracy jest podmiotem. Nie może pozywać, ani być pozywana. To wspólnicy, a nie spółka są podmiotami praw i obowiązków. Przepisy prawa nie uznają spółki cywilnej za przedsiębiorcę. Przedsiębiorcą jest każdy ze wspólników spółki cywilnej. Dlatego każdy ze wspólników musi osobno dokonać zgłoszenia siebie do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez gminy.

Zasady tworzenia i funkcjonowania spółek cywilnych reguluje art.860-875 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.¹

Umowa spółki cywilnej powinna być dla celów dowodowych – sporządzona w formie pisemnej. Może ona zwierać następujące elementy:

- wskazanie wspólników /wspólnikami mogą być osoby fizyczne i osoby prawne,
- nazwę spółki cywilnej,
- adres siedziby spółki,
- określenie celu gospodarczego, dla którego została związana,
- rodzaj działalności /wg kodów PKD/,

---

¹ Dz.U. Nr 16 poz. 93 z późn. zm.

- określenie wkładów finansowych,
- sposób i zakres udziału wspólników w zyskach oraz w stratach.

UWAGA:

Zawarcie umowy spółki cywilnej podlega opodatkowaniu w formie podatku od czynności cywilno-prawnych²

Każdy wspólnik spółki cywilnej odpowiada osobiście, całym swym majątkiem, solidarnie z pozostałymi wspólnikami za zobowiązania spółki. Odpowiedzialność solidarna wspólników oznacza, że wierzyciel może dochodzić swych roszczeń w całości lub w części od dowolnie wybranego wspólnika. Uregulowanie zobowiązania przez jednego ze wspólników zwalnia od długu pozostałych. Ta okoliczność sprawia, że osoby zamożne powinny dobrze się zastanowić przed zawarciem spółki cywilnej z wspólnikiem, który znacznego majątku nie posiada. Nie trudno bowiem odgadnąć do kogo zniecierpliwiony wierzyciel skieruje swe pierwsze kroki. Wspólnikowi regulującemu zobowiązanie w całości przysługuje wprowadzić tzw. roszczenie regresowe w stosunku do pozostałych wspólników, ale wtedy powstaje problem skutecznej egzekucji.

Wystąpienie wspólnika nie zwalnia od solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania spółki powstałe przed jego ustąpieniem.

SPÓŁKA JAWNA

Spółka jawna jest osobową spółką prawa handlowego, która prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Spółka jawna nie posiada osobowości prawnej. Każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem bez ograniczenia, solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Wierzyciel spółki jawnej może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika dopiero wtedy, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Mimo, że spółka jawna nie posiada osobowości prawnej, może ona nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana pod własną firmą.

Spółka jawna podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorstw w Krajowym Rejestrze Sądowym. Wpis ten jest obowiązkowy.

---

² Dz.U. z 2005 r. Nr 41, poz. 399 z późn. zm.

UWAGA:

Umowa spółki jawnej musi być zawarta na piśmie pod rygorem nieważności. Powstaje z chwilą wpisu do rejestru i może zawierać następujące elementy:

- wskazanie wspólników / mogą być osoby fizyczne i osoby prawne,
- nazwę spółki jawnej.

RADA:

Firma spółki jawnej powinna zawierać nazwiska lub firmy /nazwy/ wszystkich wspólników albo nazwisko jednego ze wspólników oraz dodatkowe oznaczenie „spółka jawna” albo „sp.j”. Niewątpliwie dużą zaletą spółek jawnych jest brak wymagań co wartości kapitału początkowego, duża swoboda w kształtowaniu umowy spółki oraz niskie koszty rejestracji.

SPÓŁKA PARTNERSKA

Spółka osobowa, którą mogą utworzyć wspólnicy /zwani partnerami/, wykonujący wolny zawód. Partnerami w spółce partnerskiej mogą być wyłącznie osoby fizyczne, uprawnione do wykonywania wolnych zawodów: adwokata, aptekarza, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, księgowego, lekarza, notariusza, pielęgniarki, rzeczoznawcy majątkowego, tłumacza przysięgłego lub innych wolnych zawodów. Firma spółki partnerskiej powinna zawierać nazwisko co najmniej jednego partnera, dodatkowe oznaczenie „i partner” bądź „partnerzy” oraz określenie wolnego zawodu wykonywanego w spółce.

UWAGA:

Umowa spółki partnerskiej powinna być zawarta w formie aktu notarialnego i powinna zawierać:

- określenie wolnego zawodu wykonywanego przez partnerów,
- przedmiot działalności spółki,
- nazwiska i imiona partnerów, którzy ponoszą nieograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania spółki,
- firmę i siedzibę spółki,
- określenie wkładów wnoszonych przez każdego partnera i ich wartość.

Spółka partnerska powstaje z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców. Do zgłoszenia do rejestru należy dołączyć dokumenty potwierdzające uprawnienia każdego partnera do wykonywania wolnego zawodu.

Każdy partner odpowiada za zobowiązania spółki niezwiązane z wykonywaniem wolnego zawodu oraz za takie zobowiązania związane z wykonywaniem wolnego zawodu, które wynikają z czynności podejmowanych przez niego osobiście lub przez osoby podlegające jego kierownictwu.

SPÓŁKA KOMANDYTOWA

Jest to osobowa spółka prawa handlowego mająca na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą. W spółce komandytowej przynajmniej jeden ze wspólników komplementariusz odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia – całym swoim majątkiem, a odpowiedzialność przynajmniej jednego wspólnika komandytariusza jest ograniczona.

UWAGA:

Umowa spółki musi być zawarta w formie aktu notarialnego, powstaje z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorstw. Jest ona reprezentowana przez komplementariuszy.

SPÓŁKA KOMANDYTOWO-AKCYJNA

Jest spółką osobową mającą na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą. Za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczeń komplementariusz, a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem. Kapitał zakładowy spółki powinien wynosić co najmniej 50.000 złotych.

UWAGA:

Do powstania spółki komandytowo-akcyjnej niezbędne jest sporządzenie statutu spółki w formie aktu notarialnego, a osoby podpisujące statut są założycielami spółki.

Spółka komandytowo-akcyjna powstaje z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców. Spółkę reprezentują komplementariusze. W spółce można ustanowić radę nadzorczą. Jeżeli liczba akcjonariuszy prze-

kracza 25 osób, ustanowienie rady nadzorczej jest obowiązkowe. Członków rady nadzorczej powołuje i odwołuje walne zgromadzenie.

Komplementariusz oraz akcjonariusz uczestniczą w zysku spółki proporcjonalnie do ich wkładów wniesionych do spółki, chyba że statut stanowi inaczej.

SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Spółka z o. o. jest spółką kapitałową, która może być utworzona przez jedną lub więcej osób w każdy prawie dopuszczalnym celu.

UWAGA:

Spółka z o.o. odpowiada swoim majątkiem za zobowiązania, natomiast za zobowiązania spółki nie odpowiadają wspólnicy, o ile nie zasiadają w zarządzie.

Etapy powstania spółki z o.o.:

- Zawarcie umowy spółki w formie aktu notarialnego. Kodeks spółek handlowych przewiduje możliwość utworzenia spółki z o.o. przez jednego wspólnika, który sporządza akt założycielski spełniający wymagania określone dla umowy spółki.
- Wniesienie przez wspólników całego kapitału zakładowego, który nie może być niższy niż 5.000 zł.
- Ustanowienie władz spółki.
- Wniosek do wpisanie spółki do rejestru przedsiębiorców.

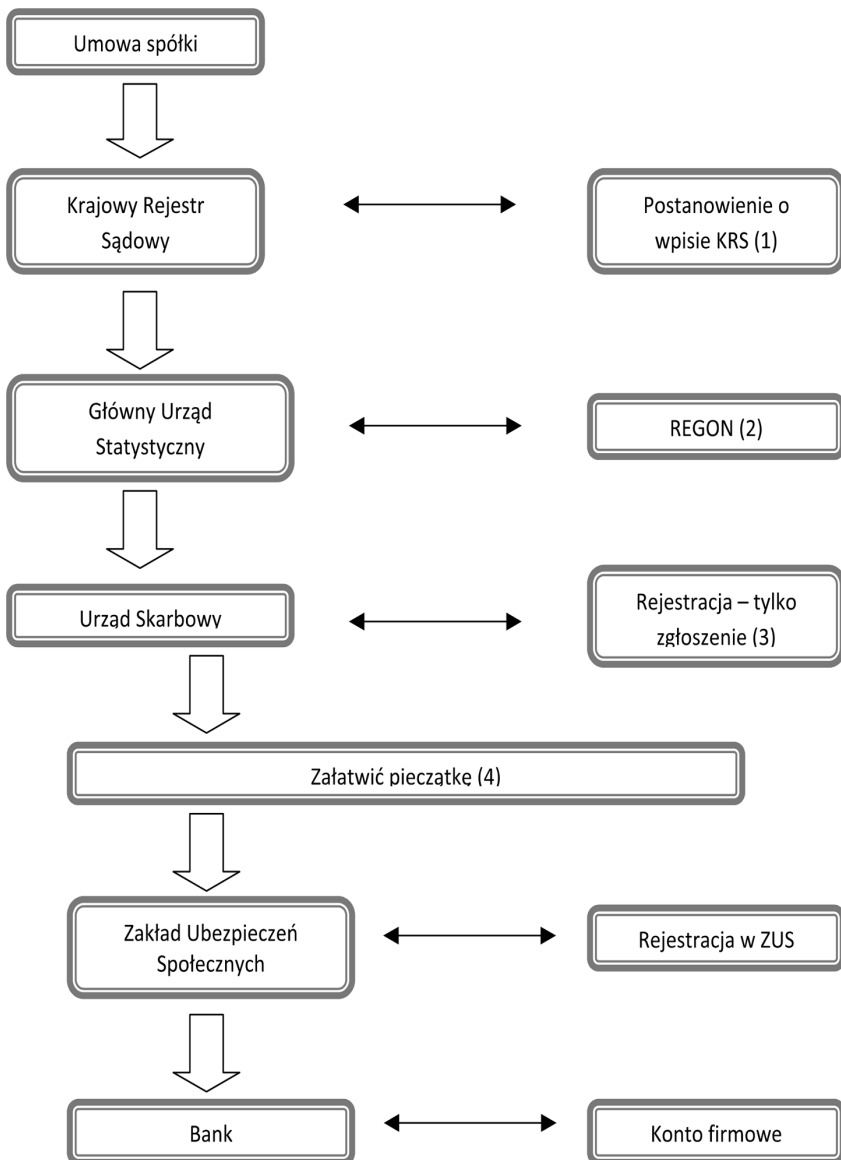
ORGANY SPÓŁKI:

- zarząd – organ reprezentujący i kierujący spółką,
- rada nadzorcza lub /i/ komisja rewizyjna/- organ nadzorujący, organ kontrolujący,
- zgromadzenie wspólników – organ uchwalający.

SPÓŁKA AKCYJNA

Jest spółką kapitałową – może być utworzona przez jedną lub kilka osób – wspólnicy akcjonariusze nie odpowiadają osobiście za zobowiązania spółki. Powstanie spółki akcyjnej jako osoby prawnej, a więc uzyskanie przez nią wpisu do rejestru przedsiębiorców, musi być poprzedzone przyjęciem przez założycieli statutu spółki – w for-

Procedura zakładania działalności gospodarczej przez spółkę prawa handlowego

mie aktu notarialnego. Treść statutu spółki akcyjnej powinna określać m.in.:

- firmę i siedzibę spółki,
- przedmiot prowadzonej działalności,
- wysokość kapitału akcyjnego min. 100.000 zł,
- nominalną wartość akcji i ich ilość, ze wskazaniem czy są to akcje imienne, czy akcje na okaziciela,
- nazwiska i imiona albo firmy/nazwy/ założycieli.

Kolejną czynnością konieczną do utworzenia spółki akcyjnej jest zebranie kapitału zakładowego spółki akcyjnej, który określany jest potocznie jako kapitał akcyjny. Dzieli się on na akcje o równej wartości nominalnej. Wartość nominalna jednej akcji nie może być niższa niż 1 grosz. Kapitał akcyjny może być pokryty wkładami pieniężnymi i wkładami niepieniężnymi, czyli aportem. Następną czynnością niezbędną do utworzenia spółki jest ustanowienie zarządu i rady nadzorczej, a następnie rejestracja w rejestrze przedsiębiorców.

Organami spółki akcyjnej są: zarząd, rada nadzorcza oraz walne zgromadzenie. (Podstawa prawna : Ustawa z dnia 15.09.2000 Kodeks spółek handlowych /Dz.U.z 2000 r. nr 94,poz.1037, z późn. zm. /).

FORMY EWIDENCJI W MAŁYCH FIRMACH NIE BĘDĄCYCH OSOBAMI PRAWNYMI

Zgodnie z Ustawą o rachunkowości /art.50 ust.2 /, do małych firm zalicza się takie, które nie osiągnęły dwóch spośród trzech niżej podanych kryteriów:

- przeciętne zatrudnienie – 50 osób,
- suma bilansowa – równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro,
- roczny obrót netto ze sprzedaży – równowartość w walucie polskiej 4 000 000 euro.

Ze względu na obowiązujące w Polsce prawo bilansowe i podatkowe małe firmy można podzielić na dwie grupy:

- firmy mniemające obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- firmy, które obowiązkowo muszą prowadzić księgi rachunkowe.

Zgodnie z Ustawą o rachunkowości, z obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych są zwolnione zajmujące się działalnością gospo-

darczą osoby fizyczne oraz spółki cywilne, jawne i partnerskie tych osób, jeżeli w poprzednim roku obrotowym ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych były niższe niż równowartość 1.200.000 euro.

Firmy zwolnione z prowadzenia ksiąg rachunkowych podlegają obowiązkowi ewidencyjnemu wynikającemu z przepisów podatkowych. Są to:

- Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z 26 lipca 1991 r.,
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 15 grudnia 2000 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów,
- Ustawa z 20 listopada 1998 r. w sprawie opodatkowania w formie ryczałtu ewidencjonowanego i formie karty podatkowej.

Zgodnie z tymi przepisami małe firmy, które nie mają obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych, można podzielić na:

- zobowiązane do prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów,
- podlegające ryczałtowi ewidencjonowanemu,
- objęte kartą podatkową.

Należy podkreślić, że jednostki zwolnione z prowadzenia ksiąg rachunkowych mogą z własnej woli zrezygnować z karty podatkowej, ryczałtu lub podatkowej księgi przychodów i rozchodów oraz przejść na prowadzenie ksiąg rachunkowych. Zrzeczenie to powinno nastąpić na początku roku obrotowego. Należy powiadomić o tym urząd skarbowy.

Zaznaczyć należy, że małe mogą być opodatkowane podatkiem dochodowym według zasad podanych w Ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych z 15 lutego 1992 r. – jeżeli posiadają osobowość prawną lub zgodnie z Ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych – jeśli nie posiadają osobowości prawnej.

ZASADY PROWADZENIA PODATKOWEJ KSIĘGI PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW

Firma nie będąca osobą prawną, której przychód netto z całorocznej sprzedaży za rok ubiegły nie przekroczył równowartości 1.200.000 euro, może podjąć decyzję o prowadzeniu ewidencji księgowej swojej

działalności w podatkowej księdze przychodów i rozchodów. Zasady prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów reguluje Rozporządzenie Ministra Finansów z 15 grudnia 2000 r. Podatkową księgę przychodów i rozchodów mogą prowadzić :

- osoby fizyczne,
- spółki cywilne,
- spółki jawne i partnerskie osób fizycznych, wykonujące:
  - pozarolniczą działalność gospodarczą,
  - wolne zwody /prawnicy, architekci, lekarze, geodeci, tłumacze/
  - działalność na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia
  - działalność z zakresu specjalnych działów produkcji rolnej/ np. fermy drobiu, pasieki, uprawy szklarniowe.

UWAGA:

Jednostki objęte obowiązkiem podatkowej księgi przychodów i rozchodów muszą zawiadomić, w terminie do 20 stycznia roku podatkowego, o prowadzeniu księgi urząd skarbowy, któremu terytorialnie podlegają. Jeżeli firma rozpoczęła działalność w ciągu roku i chce prowadzić podatkową księgę przychodów i rozchodów, to powinna powiadomić o tym fakcie urząd skarbowy w ciągu 7 dni od dnia jej założenia.

Jeżeli działalność jest prowadzona w formie spółki (cywilnej, jawnej, partnerskiej), to zawiadomienie o zaprowadzeniu księgi składają wszyscy wspólnicy w urzędzie skarbowym właściwym według miejsca zamieszkania każdego z nich.

Dla spółki prowadzi się jedną księgę, mimo że podatnikiem podatku dochodowego jest nie spółka, a odrębnie każdy ze współników. Przychody i koszty współników ustala się na podstawie księgi proporcjonalnie do ich udziału w zysku spółki.

Przed założeniem księgi podatnik jest zobowiązany do sporządzenia spisu z natury towarów. Spis ten wpisuje do księgi podatkowej.

Księgę podatnik może prowadzić sam lub zlecić jej prowadzenie wyspecjalizowanej jednostce (może być to, np. biuro rachunkowe). Powierzenie księgi do prowadzenia biura rachunkowemu nie zwalnia przedsiębiorcy z odpowiedzialności za to, co zostało w niej zapisane. Jeśli na skutek błędnych księgowania przedsiębiorca wykaże zbyt mały

dochód i w rezultacie zapłaci zbyt niski podatek, urząd skarbowy będzie dochodził zaległości wraz z odsetkami za zwłokę od przedsiębiorcy, a nie od biura.

Podatkowa księga przychodów i rozchodów oraz dowody księgo-we, stanowiące podstawę zapisów w tej księdze, powinny znajdować się na stałe w miejscu wykonywania działalności lub w miejscu wskazanym przez przedsiębiorcę jako siedziba firmy.

Po zamknięciu, podatkowa księga przychodów i rozchodów wraz z dowodami stanowiącymi podstawę dokonywanych w niej zapisów, powinna być przechowywana przez 5 lat, licząc od końca roku podatkowego, którego ta dokumentacja dotyczy.

Oprócz księgi podatkowej, podatnicy prowadzący działalność gospodarczą zobowiązani są do prowadzenia odrębnych ewidencji na potrzeby podatku dochodowego i podatku VAT. Są to:

- ewidencja sprzedaży,
- ewidencja sprzedaży na potrzeby VAT,
- ewidencja zakupów na potrzeby VAT,
- ewidencja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- ewidencja wyposażenia,
- karty przychodów pracowników.

RYCZAŁT EWIDENCJONOWANY

To forma bardziej prosta i mniej pracochłonna od podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Ewidencji w tej formie podlegają tylko przychody i nie ma potrzeby wykazywania ponoszonych przez firmę kosztów, gdyż nie wpływają one na rozmiary płaconych podatków.

RADA:

Opodatkowanie ryczałem opłaca się głównie wtedy, gdy w cenie wytworzonego przez firmę produktu bądź usługi znaczny procent stanowi wkład niematerialny (technologia, wiedza, robocizna własna). Z opodatkowania w tej formie może skorzystać każdy kto rozpoczyna działalność gospodarczą indywidualnie, w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, jeśli współnikami są wyłącznie osoby wykonujące wolny zawód.

Zasady funkcjonowania ryczałtu ewidencjonowanego oraz związane z nim obowiązki podatników i przysługujące im ulgi określa Ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Ryczałt oczywiście nie jest obligatoryjny. Firma może się go zrzec, ale musi powiadomić o tym urząd skarbowy w terminie do 20 stycznia i przejść na opodatkowanie na zasadach ogólnych.

Niektóre rodzaje działalności są wyłączone z ryczałtu. Ryczałtowiec nie mogą zostać osoby, które:

- wytwarzają wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym,
- prowadzą aptekę, kantor, lombard,
- wykonują wolny zawód, z wyjątkiem zawodu lekarza, technika dentystycznego, położnej, pielęgniarki, tłumacza oraz nauczyciela.

Podstawą naliczania podatku przy ryczałcie jest przychód. Podatek należy ustalać co miesiąc i do 20 dnia następnego miesiąca wpłacać go do urzędu skarbowego. Należny podatek do urzędu skarbowego liczy się według następującej formuły:

Przychody

+ doliczenia do przychodów

– odliczenia od przychodów

---

podstawa opodatkowania

x stawka podatku

---

należny podatek

– obniżki podatku /ulgi/

---

podatek do odprowadzenia

Tak skorygowane przychody są podstawą do obliczenia miesięcznego podatku według określonych przepisami stawek, np. 20% , 17%, 8,5%, 5,5%, 3,0%.

Podatnik zryczałtowanego podatku może być jednocześnie podatnikiem VAT, gdy jego przychody w poprzednim roku lub w trakcie roku podatkowego przekroczyły 50.000 zł, bądź w wyniku własnego wyboru, wówczas płaci on dwa podatki.

Podatnik opodatkowany w formie ryczałtu ewidencjonowanego powinien prowadzić:

- ewidencję przychodów,
- wykaz środków trwałych,
- rejestr zakupów na potrzeby VAT,
- rejestr sprzedaży na potrzeby VAT,
- karty przychodów.

KARTA PODATKOWA

Najprostszą formą opodatkowania podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą jest karta podatkowa. Nie wszyscy mogą jednak być objęci tą formą. Podstawową zaletą tej formy opodatkowania jest zwolnienie z obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań i deklaracji.

Dochodów opodatkowanych w formie podatkowej nie można łączyć z innymi dochodami brak możliwości wspólnego opodatkowania z małżonkiem, brak możliwości dokonywania odliczeń.

Nie wszyscy mogą z tej formy opodatkowania korzystać, dlatego chętni muszą złożyć do urzędu skarbowego wnioski o wyrażenie zgody na płacenie podatku w formie karty na wzorze PIT-6. Urząd skarbowy po sprawdzeniu, czy podatnik spełnia warunki umożliwiające opodatkowanie w formie karty podatkowej, wydaje decyzję: pozytywną lub negatywną. Urząd skarbowy raz w roku wyznacza miesięczną stawkę podatku na podstawie tabeli stanowiącej załącznik do ustawy, biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, liczbę mieszkańców gminy, na której terenie ta działalność jest prowadzona.

PODSTAWY WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W PRZEDSIĘBIORCZOŚCI AKADEMICKIEJ

Prawo własności intelektualnej to dziedzina, na temat której wiedza nie jest w Polsce jeszcze dostatecznie rozpowszechniona. Wiąże się to ze stosunkowo niedługą, ledwie dwudziestoletnią, historią polskiej prywatnej przedsiębiorczości oraz wolnej konkurencji na zglobalizowanym rynku.

Pełni ona zarazem bardzo ważną funkcję dla gospodarki. Ochrona własności intelektualnej związana jest w sposób immanentny z innowacyjnością. Jej istotą jest prawna ochrona dóbr niematerialnych będących wytworem ludzkiej pracy intelektualnej.

Nowe wynalazki, towary, czy wzory wymagają ochrony przed ich bezprawnym powielaniem przez konkurencję, zarówno w kraju jak i za granicą. Zrozumienie podstawowych zagadnień dotyczących własności przemysłowej, pozwoli zarazem przedsiębiorcom w uniknięciu naruszeń cudzego prawa.

Prawo własności intelektualnej jest specyficznym działem prawa. Dziedzina ta wykazuje bliskie pokrewieństwo z prawem cywilnym, w którym jest tradycyjnie lokowana. Należy zauważyć jednak, że zagadnienia związane z własnością intelektualną obejmują również prawo karne czy administracyjne, w szczególności związane ze zwalczaniem nieuczciwej konkurencji.

Istotą prawa własności intelektualnej jest objęcie przedmiotem swojej regulacji wyłącznie zagadnień związanych z dobrami intelektualnymi to znaczy takimi dobrami niematerialnymi, które stanowią wytwór umysłu ludzkiego.

Współcześnie do prawa własności intelektualnej zaliczamy:

- Prawa autorskie i związane z nimi prawa pokrewne i ochronę baz danych.
- Prawo własności przemysłowej obejmujące ochronę patentów, wzorów przemysłowych, wzorów użytkowych, topografii układów scalonych, znaków towarowych i oznaczeń geograficznych.
- Prawo konkurencji.

Cele prawa własności intelektualnej wyrażają się w jego funkcjach, wśród których wyróżniamy: funkcję własnościową, monopolizującą i wynagradzającą.

Funkcja własnościowa ma zapewnić możliwość swobodnego korzystania z tego co do nas należy. Funkcja monopolizująca polega na tym, że korzystanie z dobra wymaga zgody podmiotu uprawnionego. Natomiast funkcja wynagradzająca pozwala podmiotowi uprawnionemu na uzyskiwanie wynagrodzenia od osób, które chcą z wytworów jego pracy korzystać.

Niniejszy tekst przedstawia podstawowe instytucje polskiego prawa własności intelektualnej, środki ochrony oraz procedury zmierzające do ich uzyskania. Podstawowe znaczenie w tej dziedzinie ma ustawa Prawo własności przemysłowej z dnia 30 czerwca 2000 roku oraz ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

PRAWO AUTORSKIE

Prawo autorskie jest jednym z najczęściej stosowanych sposobów ochrony własności intelektualnej. W polskim prawie głównym aktem prawnym regulującym tę materię jest Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. (tekst jednolity Dz.U.2006 poz. 90 nr 631 z późniejszymi zmianami).

Ponadto Polska jest stroną konwencji berneńskiej z 1886 roku, Konwencji o ochronie wykonawców, producentów fonogramów i organizacji nadawczych z 1961 roku zwanej konwencją rzymską oraz Porozumienia w sprawie handlowych aspektów własności intelektualnej (TRIPS).

W praktyce prowadzenia przedsiębiorstwa najczęściej mamy do czynienia z zagadnieniami, które są regulowane przez ustawę. Dlatego w dalszej części tekstu skupimy się na tych rozwiązaniach.

Ustawa mówi, że ochronie podlega tylko **utwór** inaczej nazywany też **dziełem**.

Definicja utworu znajduje się w art.1 ust.1 i mówi, że utworem jest: „każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia”.

Wynika z tego że utwór:

- Jest **rezultatem pracy człowieka**, ale nie ma znaczenia wiek i poczytalność autora oraz zamiar stworzenia utworu i jego przeznaczenie. Stąd obrazy tworzone przez małpę nie będą takiej ochronie podlegały.
- Musi być **ustalony** – to znaczy o jego istnieniu muszą widzieć inne osoby niż twórca. Do ochrony nie jest konieczne aby utwór był ukończony lub utrwalony. Ochronie prawnautorskiej podlegają notatki, szkice, wersje próbne itp. Ochrona prawa autorskiego przysługuje od momentu ustalenia, nie trzeba dzieła nigdzie zgłaszać ani rejestrować.
- Musi **mieć indywidualny charakter**. Żeby to ustalić należy odpowiedzieć sobie na dwa pytania: czy taki utwór już powstał i czy jest statystycznie prawdopodobne stworzenie go w przyszłości przez inną osobę.

Problem indywidualnego charakteru dzieła należy do najtrudniejszych i najbardziej kontrowersyjnych. Koncepcja ta nie zabrania pracy w podobnych obszarach w stosunku do tych w jakich powstało już jakieś dzieło. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że możliwe jest uznanie, iż dany wytwór ma charakter indywidualny, jeżeli kilku autorów doszło do tego samego rezultatu jeżeli utwory powstały w wyniku niezależnego procesu twórczego nawet jeżeli wykorzystują ten sam pomysł, treść lub formę. Stąd nie można automatycznie zakładać, że dzieło jest plagiatem.

Taka interpretacja ma szczególne znaczenie wobec sądowej tendencji do rozszerzania ochrony prawnautorskiej na coraz większą ilość wytworów pracy człowieka.

Efektom przyjęcia liberalnego podejścia do cechy indywidualności przez sądy jest objęcie ochroną takich wytworów pracy człowieka, które nie posiadają cechy indywidualnej w klasycznym rozumieniu tej przesłanki³. Na przykład mapy, programy, informatory czy rysunki techniczne.

Jak widać z powyższego wyliczenia możliwość ochrony naszej pracy jest bardzo szeroka⁴. Jednocześnie korzystając z cudzej pracy istnieje duża szansa, że jest ona objęta prawami autorskimi należącymi do innych osób. Jednocześnie ustawa określa krąg wytworów pracy ludzkich, które dziełami nie są w związku z czym nie podlegają ochronie.

Nie są objęte ochroną idee oraz pomysły. Ochrona dotyczy tylko sposobu wyrażenia danej idei czy koncepcji. To znaczy jeżeli wpadnę na pomysł przewodnika turystycznego, który będzie koncentrował się na obiektach dostępnych dla rodzin ze zwierzętami domowymi to sam ten pomysł nie jest chroniony. Ale sposób napisania przewodnika, dobór obiektów, wybór zdjęć będzie podlegał ochronie prawa autorskiego. Z tego wynika, że nie możemy nikomu zabronić napisania kolejnego przewodnika dla rodzin podróżujących ze zwierzętami, ale możemy analizować ten nowy przewodnik pod kątem naruszenia naszych praw.

Ochroną nie są objęte również **procedury i zasady działania.** Dotyczy to zarówno tzw. formatów telewizyjnych, czyli ogólnych założeń jakiegoś programu telewizyjnego jak również reguł gier, choć w tym ostatnim przypadku prawnicy spierają się.

Wyłączone spod ochrony są **akty normatywne** lub ich **urzędowe projekty** – dlatego możemy bez ograniczeń na korzystać z ustaw, kon-

---

³ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Wydawnictwo: Wolters Kluwer, 2008, s. 34.

⁴ Warto jest zwrócić jeszcze jeden istotny podział na utwory samoistne i niesamoistne.

Utwory samoistne to takie do których nie przejęto twórczych elementów pochodzących z dzieł innego autora np. dzieło inspirowane (Barta, Markiewicz 2007 s. 26). Nie potrzebujemy zgody twórcy na inspirację i możemy z niej dowolnie korzystać. Utwór niesamoistny zawiera wkład twórczy autora, ale w istotnym zakresie przejmując elementy dzieła innego autora. Do takich dzieł należy tłumaczenie czy dramatyzacja. Stworzenie utworu zależnego wymaga zgody właściciela praw utworu, z którego korzystamy.

wencji i podobnych dokumentów łącznie z publikowaniem ich. Należy pamiętać, że komentarze do aktów prawnych podlegają już ochronie ustawowej.

Wyłączone są również **urzędowe dokumenty**. Do tej kategorii zaliczamy orzeczenia sądowe, decyzje organów administracji oraz innych organów jeżeli wykonują one władztwo publiczne. Ponadto spod ochrony wyłączone są opublikowane opisy patentowe lub ochronne, proste informacje prasowe oraz materiały znaki i symbole.

Zapamiętajmy, że tylko dzieło podlega ochronie z tytułu prawa autorskiego. Nie znaczy to jednak, że coś co nim nie jest nie podlega zupełnie ochronie prawa. Jeżeli stwierdzimy, że to co stworzyliśmy nie ma ochrony w prawie autorskim to szukamy w innych instytucjach ochrony własności intelektualnej, np. prawie patentowym, ochrony konkurencji czy dóbr osobistych.

OCHRONA PRAW AUTORSKICH

Kluczem do wybrania środków ochrony przy naruszeniu praw autorskich jest stwierdzenie jakie prawa zostały naruszone. Ustawa przewiduje inne narzędzia w przypadku praw majątkowych i osobistych.

W przypadku **praw osobistych** twórcą są dwie możliwości można dochodzić ochrony w przypadku zagrożenia naruszenia praw albo po dokonaniu naruszenia.

W przypadku zagrożenia naruszeniem można żądać zaniechania tego działania. W razie dokonanego naruszenia można żądać:

- zaniechania określonego działania,
- usunięcia skutków naruszenia, np. w formie złożenia oświadczenia określonym osobom,
- pieniężnego zadośćuczynienia lub uiszczenia odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany przez twórcę cel społeczny, ale tylko w przypadku, gdy naruszenie jest zawinione.

Za życia twórcy z żądaniami tymi może wystąpić jedynie on sam. Po jego śmierci ochrona może być dochodzona na podstawie art. 78 ust. 2 ustawy przez krąg osób bliskich.

Pamiętajmy, że odpowiedzialność jest niezależna od winy i dobrej lub złej wiary osoby, która się naruszenia dopuściła.

Ponadto autorowi przysługuje roszczenie z art. 189 kpc, który mówi, że powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Ponieważ w przypadku praw osobistych nie można mówić o ich współwłasności, dlatego każdy ze współautorów dochodzi we własnym zakresie naruszonych jego zdaniem praw.

Ponadto prawa osobiste podlegają ochronie na podstawie Kodeksu Cywilnego, ponieważ są traktowane jako szczególny rodzaj dóbr osobistych. Ochrony tej można dochodzić łącznie z innymi przepisami lub alternatywnie⁵.

W przypadku naruszenia dóbr osobistych możemy żądać:

- zaniechania działań naruszających określone dobro osobiste,
- dokonania czynności potrzebnych do usunięcia stanu spowodowanego naruszeniem dobra osobistego,
- usunięcia dokonanego naruszenia dobra osobistego i jego skutków, na przykład przez złożenie określonego oświadczenia. Treść tego oświadczenia musi być podana w pozwie, ale sąd może je ograniczyć lub uściślić.

W przypadku naruszenia **praw majątkowych** nasze uprawnienia kształtują się inaczej. Do katalogu roszczeń należą:

- Roszczenie o zaniechania naruszania.
- Usunięcia skutków naruszenia, w tym przypadku możemy żądać, na przykład zniszczenia egzemplarzy bezprawnie skopionych płyt, pokrycia kosztów wycofania ich ze sklepów. Ponadto można żądać, by naruszający podał do publicznej wiadomości określone oświadczenie lub całość albo część orzeczenia. Podanie do publicznej wiadomości następuje na koszt naruszającego.
- Naprawienia wyrządzonej szkody albo na zasadach ogólnych przewidzianych w Kodeksie Cywilnym albo poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, byłoby należne gdyby właściciel praw autorskich udzielił zgody na ich korzystanie. Suma ta może

---

⁵ Decyzję o wyborze środków ochrony podejmuje zainteresowany. Por. wyrok SN I CK 636/03, LEX nr 188474.

być ogromna. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego⁶ w przypadku, gdy dziełem jest film, to wielokrotność sumy oblicza się od całkowitej sumy kosztów wytworzenia filmu.

- Wydania uzyskanych korzyści. Do tej kategorii należy zysk uzyskany przez naruszydca z tytułu naruszenia;
- Roszczenie o zapłatę na rzecz Funduszu Promocji Twórczości, dotyczy ono sprawców zawinionego naruszenia prawa autorskiego dokonanego w ramach działalności gospodarczej. W tym przypadku można żądać zapłaty sumy nie niższej niż dwukrotna wysokość uprawdopodobnionych korzyści sprawcy naruszenia.

Sądem właściwym do rozstrzygnięcia roszczeń jest co do zasady sąd okręgowy⁷. Właściwość miejscowa⁸ i ciężar dowodu⁹ są ustalane na podstawie zasad ogólnych.

Przedawnienie tych żądań wynosi 10 lat chyba, że jest to związane działalnością gospodarczą, to wówczas ten termin wynosi 3 lata. Dlatego istotne jest stwierdzenie w jakim charakterze występujemy o ochronę sądową.

Naruszenie praw autorskich jest również przestępstwem, za które w zależności od czynu grożą różne kary.

1. W przypadku przywłaszczenia sobie autorstwa albo wprowadzeniu w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego albo rozpowszechniania bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy cudzy utwór grozi pozbawienia wolności do lat 3.
2. Karze do dwóch lat pozbawienia wolności podlega osoba, która bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom, czyli na przy-

---

⁶ V CSK 369/2006

⁷ Art. 17. ust.2 Kodeksu Postępowania Cywilnego Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: (...) praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych

⁸ Co do zasady reguluje tą sprawę Art. 27. § 1 Kodeksu Postępowania Cywilnego, który mówi że: „powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania”.

⁹ Art. 6 kodeksu Cywilnego mówi: „Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne”.

kład umowie licencyjnej rozpowszechnia cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania.

3. Kto bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom w celu rozpowszechnienia utrwała lub zwielokrotnia cudzy utwór w wersji oryginalnej lub w postaci opracowania podlega karze pozbawienia wolności do lat 2.

W pierwszym przypadku ściganie następuje z urzędu, to znaczy, gdy Policja lub prokuratura dowie się o tym, że mogło zostać popełnione takie przestępstwo powinna wszcząć dochodzenie. Oczywiście mamy również prawo wnieść zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.

Przypadek drugi i trzeci to przestępstwa wnioskowe, a więc wymagany jest nasz wniosek o wszczęcie postępowania, żeby mogło się ono rozpocząć.

PODMIOT PRAW AUTORSKICH

Podmiotem praw autorskich jest ten, komu te prawa przysługują. Prawa autorskie dają możliwość uzyskania dwóch typów praw: praw osobistych i praw majątkowych. Podział ten jest właściwy prawu kontynentalnemu, a nie występuje na przykład w prawie amerykańskim. Zrozumienie różnic między tymi rodzajami praw ma kluczowe znaczenie dla ich ochrony.

Prawa osobiste przysługują tylko twórcy inaczej mówiąc autorowi i są zawsze z nim związane. Ich cechą charakterystyczną jest to, że są niezbywalne, więc nie można ich przenieść w drodze czynności prawnej, na przykład sprzedać. Ponadto nie mogą być one przedmiotem współwłasności.

Natomiast dopuszczalne jest zrzeczenie się przez twórcę wykonywania części tych praw na rzecz osób trzecich, w tym przedsiębiorców¹⁰. Inaczej mówiąc możemy prowadzić działalność gospodarczą polegającą na zarządzaniu czyimiś prawami autorskimi oraz w przypadku praw przez nas wytworzonych zlecić monitorowanie czy nasze prawa zostały naruszone.

---

¹⁰ Wyrok z dnia 14 maja 2007 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie I ACa 668/06

Prawa osobiste obejmują prawo do:

- Autorstwa utworu i oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub w sposób jak nam wydaje się stosowany. Obejmuje również prawo do rozpowszechniania utworu anonimowo.
- Nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania. Nasze dzieło nie może być zmieniane, na przykład poprzez skracanie, zmianę kolejności poszczególnych części czy dodawanie jakiś fragmentów bez zgody autora. Nie jest to jednak prawo bezwzględne. Twórca nie może przeciwstawić się zmianom w utworze, jeżeli są one oczywiście konieczne i nie ma słusznej podstawy, aby się im sprzeciwić. Chodzi tu na przykład o zmiany redakcyjne.
- Decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności.
- Nadzoru nad sposobem korzystania z utworu. Twórca może żądać, aby jego dzieło nie było wykorzystywane, na przykład w reklamach albo spotach partii politycznych.

Autorskie prawa majątkowe, to prawo do wyłącznego korzystania z utworu oraz rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji i uzyskiwania wynagrodzenia za korzystanie z niego.

Wyłączne korzystanie z utworu oznacza, że korzystać mogą z niego osoby uprawnione. Najczęściej będą to twórcy i osoby, które uzyskały od nich zezwolenie. W zakres tych podmiotów wchodzi również podmioty mające zezwolenie ustawowe, np. z tytułu dozwolonego użytku.

Korzystanie z utworu obejmuje każdą czynność umożliwiającą użytkowanie utworu, np. słuchanie muzyki czy oglądanie filmu.

Rozporządzenie obejmuje możliwość przedsięwzięcia wszystkich czynności prawnych związanych z naszym prawem. Na przykład prawo możemy sprzedać, zastawić czy darować.

Pojęcie pola eksploatacji obejmuje różne formy korzystania z dzieła. Na przykład tekst może być wydrukowany bądź nagrany na płytę w formacie audio. Każda z tych form jest odrębnym polem eksploatacji. W stosunku do każdego z pól możemy dokonać każdej czynności prawnej, niezależnie od czynności, których dokonujemy względem innych pól. Oczywiście można zawrzeć umowę, która dotyczy wszystkich pól, ale dotyczy to tylko pól eksploatacji znanych w dniu

dzisiejszym. Zapis umowy obejmujący eksploatację na nieznanych jeszcze polach będzie nie ważny.

Wynagrodzenie za korzystanie z utworu obejmuje prawo do uzyskania zapłaty w formie i wysokości wcześniej umówionej. Obejmuje również prawo do zrzeczenia się wynagrodzenia. Z tym ostatnim należy uważać wobec osób zatrudnionych w naszej firmie na umowę o pracę, ponieważ Kodeks Pracy bezwzględnie zakazuje zrzeczenia się wynagrodzenia.

Ze względu na dualizm praw wynikający z praw autorskich istnieją również różne uregulowania, co do tego kto może być podmiotem tych praw.

Podstawowym pojęciem jakim posługuje się ustawa jest pojęcie twórcy. Jest to osoba, która wniosła twórczy wkład do utworu¹¹.

Zakłada się, że **twórcą** jest osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidoczniiono na egzemplarzach utworu lub której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.

Twórcą może być tylko człowiek, bo tylko on może stworzyć utwór. Utwór może mieć nieograniczoną ilość twórców – taką sytuację nazywamy **współautorstwem**. Żeby być uznanym za współautora trzeba wnieść do utworu twórczy i indywidualny charakter, to znaczy za współautora można uznać osoby, które niezależnie od siebie opracowują fragment programu szkoleniowego, a potem łączą to w jeden program.

Współtwórcami nie są osoby, które dostarczyły ogólny pomysł lub koncepcję dzieła¹², zbierały materiały źródłowe lub dały informację zwrotną to jego pierwotnej wersji.

Domniemywa się, że wkłady współautorów w dzieło są równe. Natomiast istnieje całkowita dowolność w kształtowaniu wkładów współautorskich.

Od typu praw autorskich zależy też ich **ochrona w czasie**.

Prawa osobiste są **bezterminowe**. Dlatego nie możemy wziąć Fraszek Kochanowskiego i przepisać pod własnym nazwiskiem. Oczywiście autor nie sprawuje już nadzoru nad sposobem wykorzystania jego

---

¹¹ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorski...* op.cit. s. 54.

¹² ibidem, s. 55.

działa. Należy mieć na uwadze, że w przypadku dzieł nowszych taki nadzór może sprawować rodzina lub specjalnie powołane do tego organizacje.

Prawa majątkowe wygasają po **70 latach** od śmierci twórcy lub najpóźniej zmarłego współautora. Jeżeli nie można ustalić twórcy to od daty pierwszego rozpowszechnienia. W przypadku, gdy prawa majątkowe **z mocy ustawy** przysługują innym niż twórca podmiotom, to czas ten liczy się od momentu rozpowszechnienia lub ustalenia dzieła. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku dzieła stworzonego przez pracownika zatrudnionego na umowę o pracę.

Z powyższych rozważań wynika, że prawa osobiste przysługują tylko twórcy. Nie można mieć współwłasności praw osobistych, dlatego gdy mówimy o współautorstwie dzieła, to każdy z twórców ma swoje własne i niepodzielne prawa autorskie do całości, ma jednak różne prawa majątkowe.

Ponadto prawa majątkowe mogą przysługiwać różnym podmiotom, które nie mają z twórcą nic wspólnego, na przykład osobom prawnym.

Powszechnie mówiąc o prawach autorskich mówimy o prawach majątkowych, ale ważne jest żebyśmy dostrzegali różnice. Szczególnie istotne jest to w momencie, gdy korzystamy z praw należących do innych osób – możemy uzyskać zgodę właściciela praw majątkowych na wykorzystanie materiałów, ale autor korzystając z uprawnienia do nadzoru nad sposobem wykonania utworu może się sprzeciwić naszym działaniom.

DOZWOLONY UŻYTEK

Ścisłe stosowanie praw autorskich byłoby niekorzystne z punktu widzenia interesu publicznego. Uniemożliwiałoby na przykład funkcjonowanie bibliotek. Aby temu zapobiec ustawodawca stworzył instytucję dozwolonego użytku.

Jego istotą jest możliwość korzystania z czyjegoś prawa **bez zgody właściciela** majątkowych praw autorskich i **bez wnoszenia opłat**, za wyjątkiem przypadków wskazanych w ustawie. Dozwolony użytek nie jest równoznaczny z końcem czy brakiem ochrony praw autorskich.

Jest wyjątkiem w ich stosowaniu, natomiast ochrona w stosunku o dzieła funkcjonuje nadal na zasadach ogólnych.

W ramach dozwolonego użytku mamy obowiązek wskazać autora utworu i źródła z którego korzysta. Ponadto dozwolony użytek nie może naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słuszne interesy twórcy.

Pamiętajmy również, że takie same uprawnienia jakie my mamy wobec pracy innych osób, mają inne osoby wobec naszej pracy.

Wśród rodzajów dozwolonego użytku jednym z najważniejszych jest **użytek osobisty**. Stawarza on możliwość korzystania z rozpowszechnionego utworu na własny użytek pod warunkiem, że robię to do celów niezarobkowych. Ważne jest żeby utwór był rozpowszechniony legalnie. Taka konstrukcja wyklucza zastosowanie tej kategorii dozwolonego użytku w działalności firmy.

Prawo do dozwolonego użytku obejmuje osoby pozostające z nami w związku osobistym, czyli krewnych, rodzinę, przyjaciół. Ale co do zasady nie obejmuje naszych pracowników, chyba że możemy włączyć ich do którejś z powyższych kategorii. Dozwolony użytek obejmuje również prawo robienia tak zwanej **kopii bezpieczeństwa**, czyli można kserować materiały lub przegrać film, aby móc z dzieła korzystać w przypadku utraty pierwotnego nośnika.

Kolejną formą dozwolonego użytku jest prezentacja dla celów reklamy lub sprzedaży. Dla tych celów można prezentować tylko utwory już rozpowszechnione. Prezentacja może mieć miejsce w przestrzeni publicznej. Za przestrzeń publiczną uważa się miejsce do którego wolny i bezpłatny dostęp ma każdy człowiek, a także na potrzeby tego przepisu za przestrzeń publiczną uznaje się internet.

Kolejną formą jest prawo cytatu. Nie jest ono dokładnie określone, ale można z ustawy wyinterpretować cztery podstawowe zasady dotyczące tego prawa. Po pierwsze cytować można nie tylko tekst, ale dotyczy każdego utworu. Inaczej mówiąc we własnych materiałach możemy przywołać czyjś rysunek czy fragment muzyczny.

Cytować można tylko w utworach. Przytaczany utwór musi pozostawać w takiej proporcji do wkładu twórczości własnej, aby nie było wątpliwości co do tego, że powstało własne dzieło¹³. Dlatego publika-

---

¹³ wyrok SN I CK 232/04 OSNC 2005/11/195N.

cja całego cudzego artykułu z własnym krótkim podsumowaniem nie mieści się w ramach dozwolonego cytatu¹⁴.

Wielkość cytatu nie jest z góry określona. Ustawa mówi, że można cytować „urywki rozpowszechnionych utworów lub drobne utwory w całości”. Nie jest doprecyzowane jak długi jest urywek, ewentualne spory w tej materii będzie rozstrzygał sąd.

Cytować można wyłącznie w zakresie uzasadnionym wyjaśnianiem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości.

W ramach dozwolonego użytku wolno rozpowszechniać w celach informacyjnych w prasie, radio i telewizji już rozpowszechnione sprawozdania o aktualnych wydarzeniach przeglądy publikacji i utworów rozpowszechnionych krótkie streszczenia rozpowszechnionych utworów i mowy wygłoszone na publicznych zebraniach i rozprawach. Nie upoważnia to jednak do publikacji zbiorów mów jednej osoby.

Ponadto wolno rozpowszechniać aktualne artykuły na tematy polityczne, gospodarcze lub religijne chyba, że zostało wyraźnie zastrzeżone, że ich dalsze rozpowszechnianie jest zabronione oraz aktualne wypowiedzi i fotografie reporterskie. W tych przypadkach twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

Wolno nieodpłatnie wykonywać publicznie opublikowane utwory literackie, muzyczne i słowno-muzyczne, jeżeli nie łączy się z tym osiąganie korzyści majątkowych. Dotyczy to w szczególności okazjonalnego wykonywania na żywo, związanego ze sprawowaniem kultu religijnego, uroczystościami państwowymi, szkolnymi, obchodami i imprezami powszechnie dostępnymi, z wyłączeniem jednak imprez reklamowych, promocyjnych i wyborczych.

Przepis ten w zasadzie wyłącza stosowanie tej formy dozwolonego użytku w ramach działalności gospodarczej.

Ponadto wolno rozpowszechniać utwory wystawione na stałe na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub w ogrodach, jednakże nie do tego samego użytku, utwory wystawione w publicznie dostępnych zbiorach, takich jak muzea, galerie, sale wystawowe, lecz

---

¹⁴ J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiakalski, R. Markiewicz, E. Trape, *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, Dom Wydawniczy ABC, 2001, wyd. II.

tylko w katalogach i w wydawnictwach publikowanych dla promocji tych utworów, a także w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach w prasie i telewizji, jednakże w granicach uzasadnionych celem informacji. To znaczy, że nie możemy sporządzić albumu z reprodukcjami malarskimi, ale możemy umieścić fotografię, obrazy w wydawanym przez nas przewodniku.

Wolno również rozpowszechniać opublikowane utwory plastyczne i fotograficzne w encyklopediach i atlasach, o ile nawiązanie porozumienia z twórcą celem uzyskania jego zezwolenia napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody. Twórcy przysługuje wówczas prawo do wynagrodzenia.

Dozwolony użytek pozwala też określonej kategorii podmiotów na korzystanie z naszej pracy na specjalnych zasadach.

Biblioteki, archiwa i szkoły mogą udostępniać nieodpłatnie egzemplarze utworów rozpowszechnionych. To znaczy, że nie możemy zabronić bibliotece wypożyczania ich na zewnątrz w formie drukowanej i udostępniania w formie elektronicznej, ale tylko na terenie swoich placówek. Ta ostatnia uwaga nie dotyczy programów komputerowych.

Osoby niepełnosprawne mogą korzystać z już rozpowszechnionych utworów. Korzystanie to musi odnosić się bezpośrednio do ich upośledzenia, nie może mieć zarobkowego charakteru i ma być podejmowane w rozmiarze wynikającym z natury upośledzenia. Inaczej mówiąc osoba niedosłysząca może wykorzystać film, który zrobiliśmy a także korzystać z napisów, ale nie może ich przekładać, np. na alfabet Braille'a, bo to nie odnosi się bezpośrednio do jej upośledzenia.

Wolno korzystać z utworów na potrzeby postępowań administracyjnych, sądowych lub prawodawczych. Tu jest istotne, że nie muszą być to utwory rozpowszechnione.

Podsumowując zasady rządzące dozwolonym użytkowaniem: ochrona wynikająca z praw autorskich to zasada, dozwolony użytek to wyjątek. Specjalne uprawnienia w dozwolonym użytku przysługują tylko i wyłącznie podmiotom wymienionym w ustawie. Konstrukcja dozwolonego użytku ma charakter przepisu imperatywnego, to znaczy, że nie można wyłączyć jego działania żadną umową.

PRAWA POKREWNE

Prawa autorskie w sposób bardzo precyzyjny określają co jest przedmiotem ich ochrony. Ze względu na interes twórcy stworzono specjalną kategorię praw, w stosunku do tych praw, które nie podlegają ochronie z tytułu prawa autorskiego. Ich konstrukcja jest bardzo podobna do majątkowych praw autorskich, a więc nie mamy tu do czynienia z osobistą ochroną twórcy (z jednym wyjątkiem, o którym mowa poniżej).

Do praw pokrewnych zaliczamy: prawa do artystycznych wykonań, prawa do fonogramów i wideogramów, prawa do nadań programów dotyczą tylko stacji radiowych i telewizyjnych, prawa do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych.

Prawa **do artystycznych wykonań** obejmują w szczególności działania aktorów, recytatorów, dyrygentów, instrumentalistów, wokalistów, tancerzy i mimów oraz innych osób, w sposób twórczy przyczyniających się do powstania wykonania.

Wykonanie utworu pozostaje pod ochroną niezależnie od jego wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.

Do **praw artysty wykonawcy** należy, w ramach praw zbliżonych konstrukcją do autorskich praw osobistych wskazywanie go jako wykonawcy, z wyłączeniem przypadków, gdy pominięcie jest zwyczajowo przyjęte, decydowanie o sposobie oznaczenia wykonawcy, w tym zachowania anonimowości albo posłużenia się pseudonimem oraz możliwość się jakimkolwiek wypaczeniom, przeinaczeniom i innym zmianom wykonania, które mogłyby naruszać jego dobre imię.

W ramach praw zbliżonych do praw majątkowych wyłączne prawo do korzystania z artystycznego wykonania i rozporządzania prawami do niego na następujących polach eksploatacji. Przy czym, jeżeli umowa nie stanowi inaczej, zawarcie przez artystę wykonawcę z producentem utworu audiowizualnego umowy o współudział w realizacji utworu audiowizualnego przenosi na producenta prawa do rozporządzania i korzystania z wykonania, w ramach tego utworu audiowizualnego, na wszystkich znanych w chwili zawarcia umowy polach eksploatacji.

Ponadto **domniemywa się**, że kierownik zespołu jest umocowany do reprezentowania praw do zespołowego artystycznego wykonania.

Domniemanie to stosuje się odpowiednio do części artystycznego wykonania mających samodzielne znaczenie.

W przypadku prawa do fonogramów i wideogramów, za fonogram uznaje się pierwsze utrwalenie warstwy dźwiękowej wykonania utworu albo innych zjawisk akustycznych, a wideogram – to jest pierwsze utrwalenie sekwencji ruchomych obrazów z dźwiękiem lub bez, niezależnie od tego, czy stanowi ono utwór audiowizualny.

Prawa pokrewne **powstają z chwilą stworzenia dobra będącego ich przedmiotem**, nie potrzeba żadnych formalności, aby rozpoczęła się ochrona, a okres jej trwania wynosi **50 lat**. Prawa pokrewne są chronione przy pomocy tych samych przepisów co prawa autorskie.

Dochodzenie naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych jest **niezależne od siebie** to znaczy, że w przypadku naruszeniu praw związanych z filmem dochodzić ich może producent jako właściciel praw autorskich i aktorzy jako posiadający prawa pokrewne.

PATENT

Patent ma za zadanie chronić prawo danej osoby do wyłącznego korzystania z wynalazku, z jednoczesnym zakazem korzystania z niego przez osoby nieuprawnione.

Zgodnie z art. 6 ustawy **Prawo własności przemysłowej**, na warunkach określonych w ustawie, twórcom udzielane są patenty na wynalazki. Ponadto ustawa zapewnia im prawo do wynagrodzenia, a także wymienienia go jako twórcy w dokumentach i publikacjach związanych z jego wytworami, tj. wynalazkiem i innymi.

Patenty są udzielane na wynalazki, które są **nowe, posiadają poziom wynalazczy i nadają się do przemysłowego stosowania**.

Przepisy ustawy wyjaśniają te trzy przytoczone pojęcia. Wynalazek nowy, oznacza taki, który nie jest częścią istniejącego stanu techniki, nie został udostępniony do wiadomości powszechnej, nie był stosowany, wystawiany lub opisany w inny sposób, do momentu przyznania pierwszeństwa na patent. Wynalazek posiada poziom wynalazczy, gdy nie wynika dla twórcy w sposób oczywisty z istniejącego stanu techniki. Wreszcie, wynalazek nadaje się do przemysłowego stosowania, gdy może być wykorzystany w jakiegokolwiek działalności przemysłowej, w tym w rolnictwie.

Zgodnie z art. 30 ustawy, uprawniony z patentu może uzyskać patent na ulepszenie lub uzupełnienie wynalazku, które posiada cechy wynalazku, a nie może być stosowane samoistnie (**patent dodatkowy**). Można również uzyskać patent dodatkowy do już uzyskanego patentu dodatkowego.

Istotą patentu jest uzyskanie wyłącznego prawa do korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Decyzję o jego przyznaniu podejmuje Urząd Patentowy, który przed jej wydaniem sprawdza, czy są spełnione warunki uzyskania patentu lub prawa ochronnego.

Jego uzyskanie przysługuje zasadniczo **twórcy**, jednakże można również ustalić inny podmiot uprawniony. Jeśli wynalazek powstał **w zakładzie pracy** w ramach wykonania obowiązków wynikających ze stosunku pracy lub w wyniku realizacji innej umowy, patent przysługuje pracodawcy lub zamawiającemu, chyba że strony ustalą inaczej. W sytuacji, gdy wynalazek jest owocem pracy więcej niż jednej osoby, przysługuje współtwórcom wspólnie¹⁵. Natomiast, **jeśli powstał przy pomocy przedsiębiorcy**, może on skorzystać z wynalazku we własnym zakresie. Zakres korzystania z wynalazku określa się w umowie o udzielenie pomocy. Można w niej ustalić, iż prawo to przysługuje w całości lub odpowiedniej części przedsiębiorcy udzielającemu pomocy.

Uprawniony z patentu może zakazać osobie trzeciej, nieposiadającej jego zgody, korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy lub zawodowy polegający na:

- wytwarzaniu, używaniu, oferowaniu, wprowadzaniu do obrotu lub importowaniu dla tych celów produktu będącego przedmiotem wynalazku,
- stosowaniu sposobu będącego przedmiotem wynalazku, jak też używaniu, oferowaniu, wprowadzaniu do obrotu lub importo-

---

¹⁵ Współuprawniony z patentu może m.in. bez zgody pozostałych współuprawnionych, korzystać z wynalazku we własnym zakresie oraz dochodzić roszczeń z powodu naruszenia patentu. W razie uzyskania korzyści z wynalazku przez jednego ze współuprawnionych każdy z pozostałych współuprawnionych ma prawo, o ile umowa nie stanowi inaczej, do odpowiedniej części z jednej czwartej tych korzyści po potrąceniu nakładów, stosownie do swego udziału w patencie.

waniu dla tych celów produktów otrzymanych bezpośrednio takim sposobem. Można jednakże udzielić osobie wcześniej nieuprawnionej upoważnienia do korzystania z wynalazku, na podstawie umowy licencyjnej.

Zgodnie z art. 67 ustawy, patent jest zbywalny i podlega dziedziczeniu. Przeniesienie patentu wymaga zawarcia umowy w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Przeniesienie patentu staje się skuteczne wobec osób trzecich z chwilą wpisu tego przeniesienia do rejestru patentowego¹⁶. Uprawniony z patentu może wskazać, w szczególności przez stosowne oznaczenie na towarach, że jego wynalazek korzysta z ochrony. Czas trwania patentu wynosi 20 lat od daty dokonania zgłoszenia wynalazku w Urzędzie Patentowym.

ZAKRES POJĘCIA WYNALAZKU

Jak zostało wskazane powyżej, wynalazek musi spełniać kryteria **innowacyjności**, wynalazczości oraz możliwości przemysłowego zastosowania. Zgodnie z art. 28 ustawy za wynalazek nie są uważane:

- odkrycia, teorie naukowe i metody matematyczne;
- wytwory o charakterze jedynie estetycznym;
- plany, zasady i metody dotyczące działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gry;
- wytwory, których niemożliwość wykorzystania może być wykazana w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki;
- programy do maszyn cyfrowych;
- przedstawienia informacji.

Zgodnie z art. 29 ustawy **patentów nie udziela** się na:

- wynalazki, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami; nie uważa się natomiast za sprzeczne z porządkiem publicznym korzystanie z wynalazku tylko dlatego, że jest zabronione przez prawo;
- odmiany roślin lub rasy zwierząt oraz czysto biologiczne¹⁶ sposoby hodowli roślin lub zwierząt; przepis ten nie ma zastoso-

---

¹⁶ To znaczy wtedy, gdy w całości składa się ze zjawisk naturalnych, takich jak krzyżowanie lub selekcyjonowanie.

- wania do mikrobiologicznych sposobów hodowli ani do wytworów uzyskiwanych takimi sposobami;
- sposoby leczenia ludzi i zwierząt metodami chirurgicznymi lub terapeutycznymi oraz sposoby diagnostyki stosowane na ludziach lub zwierzętach; przepis ten nie dotyczy produktów, a w szczególności substancji lub mieszanin stosowanych w diagnostyce lub leczeniu.

ZASADY I TRYB UDZIELANIA PATENTU

Pierwszym krokiem na drodze do uzyskania patentu jest zgłoszenie wynalazku w Urzędzie Patentowym. **Zgłoszenie powinno zawierać:**

- podanie, zawierające co najmniej oznaczenie zgłaszającego
- określenie przedmiotu zgłoszenia oraz wnioski o udzielenie patentu lub patentu dodatkowego;
- opis wynalazku ujawniający jego istotę; powinien być jasny, a zarazem wyczerpujący sposób przedstawienia wynalazek;
- zastrzeżenie lub zastrzeżenia patentowe, w tym zakres żądanej ochrony patentowej;
- skrót opisu, to znaczy zwięzła i jasna informacja określająca przedmiot i charakterystyczne cechy techniczne wynalazku oraz jego przeznaczenie.

Ponadto, w zakresie niezbędnym do zrozumienia wynalazku zgłoszenie powinno również zawierać rysunki.

W razie niekompletności zgłoszenia Urząd Patentowy wyznacza termin na jego uzupełnienie pod rygorem umorzenia postępowania rejestracyjnego. W sytuacji, gdy zgłaszający nie jest twórcą wynalazku, powinien w podaniu wskazać twórcę i podstawę swego prawa do uzyskania patentu. Jeśli większa liczba wynalazków tworzy pewną całość stanowiącą jeden pomysł wynalazczy, mogą zostać one zgłoszone łącznie.

Po wpłynięciu zgłoszenia wynalazku Urząd Patentowy dokonuje jego **ogłoszenia** (z pewnymi wyjątkami, m.in. dotyczącymi wynalazku tajnego). Od tego momentu osoby trzecie mogą zapoznać się z opisem zgłoszeniowym wynalazku. Mogą do czasu wydania decyzji w sprawie udzielenia patentu zgłaszać do Urzędu Patentowego uwagi co do

istnienia okoliczności uniemożliwiających jego udzielenie. Za zgodą zgłaszającego Urząd Patentowy może udostępnić osobom trzecim wyłącznie informacje o dokonaniu tego zgłoszenia, ujawniając numer, datę, tytuł zgłoszenia oraz zgłaszającego.

W toku prowadzonego postępowania Urząd może zasięgać opinii innych osób co do zgłoszonego wynalazku, żądać uzupełnienia zgłoszenia, a także złożenia wyjaśnień. Podstawą wydania decyzji jest sporządzone sprawozdanie. Jeżeli Urząd Patentowy stwierdzi, że wynalazek nie spełnia ustawowych warunków wymaganych do uzyskania patentu, wydaje decyzję o odmowie jego udzielenia, wyznaczając zgłaszającemu termin do zajęcia stanowiska w tej sprawie. W razie spełnienia ustawowych warunków do uzyskania patentu, Urząd wydaje decyzję o objęciu wynalazku ochroną patentową. Warunkiem udzielenia patentu jest uiszczenie opłaty za pierwszy okres ochronny. **Nieuiszczanie opłat za kolejne okresy ochronne skutkuje wygaśnięciem patentu.** Udzielony patent podlega wpisowi do rejestru patentowego. Jest ono potwierdzone przez wydanie stosownego dokumentu patentowego.

OGRANICZENIA W ZAKRESIE KORZYSTANIA Z PATENTU

Zgodnie z art. 68 ustawy uprawniony z patentu lub z licencji **nie może nadużywać swego prawa.** Poprzez pojęcie nadużycia rozumie się uniemożliwianie korzystania z wynalazku przez osobę trzecią, jeżeli jest ono konieczne do zaspokojenia potrzeb rynku krajowego. Chodzi tu zwłaszcza o sytuację, gdy wymaga tego interes publiczny, a wyrób jest dostępny społeczeństwu w niedostatecznej ilości lub jakości albo po nadmiernie wysokich cenach.

Natomiast, nie uważa się za nadużycie patentu uniemożliwiania korzystania z wynalazku przez osoby trzecie w okresie 3 lat od dnia udzielenia patentu. Urząd Patentowy może żądać od uprawnionego z patentu lub z licencji wszelkich wyjaśnień dotyczących zakresu korzystania z wynalazku w celu stwierdzenia, czy patent nie jest nadużywany.

Według art. 69 patentu nie narusza:

- korzystanie z wynalazku dotyczącego środków komunikacji i ich części lub urządzeń, które znajdują się na obszarze Rzeczyposp

- spolitej Polskiej czasowo, a także przedmiotów, które znajdują się na tym obszarze w komunikacji tranzytowej;
- korzystanie z wynalazku dla celów państwowych w niezbędnym wymiarze, bez prawa wyłączności, jeżeli jest to konieczne do zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia ważnych interesów Państwa, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego¹⁷;
  - stosowanie wynalazku do celów badawczych i doświadczalnych, dla dokonania jego oceny, analizy albo nauczania;
  - korzystanie z wynalazku, w niezbędnym zakresie, dla wykonania czynności, jakie na podstawie przepisów prawa są wymagane dla uzyskania rejestracji bądź zezwolenia, stanowiących warunek dopuszczenia do obrotu niektórych wytworów ze względu na ich przeznaczenie, w szczególności produktów leczniczych;
  - wykonanie leku w aptece na podstawie indywidualnej recepty lekarskiej.

Osobie, której wynalazek jest wykorzystywany dla celów państwowych, przysługują skarga do sądu administracyjnego oraz prawo do wynagrodzenia ze środków budżetu Państwa, w wysokości odpowiadającej wartości rynkowej licencji. Określa się to mianem **licencji przymusowej**.

Korzystający w dobrej wierze z wynalazku na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, w chwili stanowiącej o pierwszeństwie do uzyskania patentu, może z niego nadal bezpłatnie korzystać w swoim przedsiębiorstwie w zakresie, w jakim korzystał dotychczas. Prawo to przysługuje również temu, kto w tej samej chwili przygotował już wszystkie istotne urządzenia potrzebne do korzystania z wynalazku.

ŚRODKI OCHRONNE ZWIĄZANE Z OCHRONĄ PATENTU

W razie zgłoszenia wynalazku albo uzyskania na wynalazek patentu przez osobę nieuprawnioną, uprawniony **może żądać umorzenia postępowania albo unieważnienia patentu**. Może również żądać udzie-

---

¹⁷ Odpowiednią decyzję w tym zakresie podejmuje właściwy minister lub wojewoda.

lenia mu patentu albo przeniesienia na niego już udzielonego patentu za zwrotem kosztów zgłoszenia wynalazku lub uzyskania patentu. W sytuacji, gdy osoba, która w dobrej wierze uzyskała albo nabyła patent, przeniesiony następnie na rzecz osoby uprawnionej, albo uzyskała w dobrej wierze licencję, a korzystała z wynalazku co najmniej przez rok przed wszczęciem postępowania o przeniesienie patentu lub w tym okresie przygotowała wszystkie istotne urządzenia potrzebne do korzystania z wynalazku, może z tego wynalazku korzystać w swoim przedsiębiorstwie w zakresie, w jakim z niego korzystała w chwili wszczęcia tego postępowania, z zastrzeżeniem obowiązku uiszczenia uprawnionemu ustalonego wynagrodzenia.

UNIEWAŻNIENIE I WYGAŚNIĘCIE PATENTU

Zasady dotyczące unieważnienia i wygaśnięcia patentu określa rozdział 8 ustawy. Zgodnie z art. 89 patent może być **unieważniony** w całości lub w części, na wniosek każdej osoby, która ma w tym interes prawny, jeżeli wykaże ona, że nie zostały spełnione ustawowe warunki wymagane do uzyskania patentu. Możliwe jest wystąpienie z wnioskiem w powyższym zakresie przez Prokuratora Generalnego lub Prezesa Urzędu Patentowego w interesie publicznym.

W art. 90 ustawy podano szereg zdarzeń skutkujących **wygaśnięciem patentu**. Należą do nich:

- upływ okresu, na który został udzielony;
- zrzeczenie się patentu przez uprawnionego przed Urzędem Patentowym, za zgodą osób, którym służą prawa na patencie;
- brak uiszczenia w przewidzianym terminie opłaty okresowej;
- trwała utrata możliwości korzystania z wynalazku z powodu braku potrzebnego do tego materiału biologicznego, który stał się niedostępny i nie może być odtworzony na podstawie opisu.

Z pominięciem pierwszej z wymienionych przyczyn, decyzję stwierdzającą wygaśnięcie patentu wydaje Urząd Patentowy. Unieważnienie albo wygaśnięcie patentu podlega wpisowi do rejestru patentowego.

WZORY UŻYTKOWE

Zgodnie z ustawą Prawo własności przemysłowej, **wzorem użytkowym** jest nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. Określenie „nowe” ma podobny zakres, co w przypadku opisanego powyżej wynalazku. Natomiast użyteczność rozwiązania polega na możliwości osiągnięcia, mającego praktyczne znaczenie przy wytwarzaniu lub korzystaniu z wyrobów.

Wzór użytkowy jest chroniony przez prawo ochronne, które daje możliwość wyłącznego korzystania z wzoru w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Czas trwania tego rodzaju ochrony wynosi 10 lat.

ZASADY I TRYB UDZIELENIA PRAWA OCHRONNEGO

Zasadniczo do postępowania w sprawie udzielenia prawa ochronnego na wzór użytkowy odnoszą się przepisy **dotyczące postępowania patentowego**. Uzyskanie prawa ochronnego zawsze poprzedza zgłoszenie wzoru, które od zgłoszenia patentowego odróżnia obowiązek zawarcia w nim rysunku przedstawiającego wzór.

Po przyjęciu zgłoszenia Urząd Patentowy udziela prawo ochronne, które następnie wpisuje do rejestru wzorów użytkowych. Udzielenie ochrony stwierdza się wydaniem świadectwa ochronnego.

Częścią składową świadectwa ochronnego jest opis ochronny wzoru użytkowego obejmujący opis tego wzoru, zastrzeżenia ochronne i rysunki. Opis ochronny wzoru użytkowego jest udostępniany osobom trzecim i podlega rozpowszechnianiu przez Urząd Patentowy.

Do wygaśnięcia i unieważnienia prawa z rejestracji wzoru przemysłowego stosuje się przepisy dotyczące wygaśnięcia i unieważnienia patentu.

WZORY PRZEMYSŁOWE

Wzór przemysłowy to nowa i posiadająca indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadana mu w szczególności przez

cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę lub materiał wytworu oraz przez jego ornamentację.

Bliższego wyjaśnienia wymaga określenie „**wytwór**”, mające fundamentalne znaczenie dla wzoru przemysłowego. Wytworem jest każdy przedmiot wytworzony w sposób przemysłowy lub rzemieślniczy, obejmujący w szczególności opakowanie, symbole graficzne oraz kroje pisma typograficznego, z wyłączeniem programów komputerowych.

Ponadto, w skład tego pojęcia wchodzi również:

- przedmiot składający się z wielu wymiennalnych części składowych umożliwiających jego rozłożenie i ponowne złożenie (wytwór złożony);
- część składową, jeżeli po jej włączeniu do wytworu złożonego pozostaje widoczna w trakcie jego zwykłego używania, przez które rozumie się każde używanie, z wyłączeniem konserwacji, obsługi lub naprawy;
- część składową, jeżeli może być przedmiotem samodzielnego obrotu.

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku wzoru użytkowego nie ma potrzeby zdefiniowania nowości wzoru, natomiast warto zatrzymać się przy jego indywidualnym charakterze. Wzór przemysłowy odznacza się **indywidualnym charakterem**, jeżeli ogólne wrażenie, jakie wywołuje na zorientowanym użytkowniku, różni się od ogólnego wrażenia wywołanego na nim przez wzór publicznie udostępniony przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo. Przy ocenie indywidualnego charakteru wzoru przemysłowego bierze się pod uwagę zakres swobody twórczej przy opracowywaniu wzoru.

Wzór przemysłowy jest chroniony prawem z rejestracji, uprawniające do wyłącznego korzystania z wzoru przemysłowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Umożliwia to uprawnionemu zakazać osobom trzecim wytwarzania, oferowania, wprowadzania do obrotu, importu, eksportu lub używania wytworu, w którym wzór jest zawarty bądź zastosowany, lub składowania takiego wytworu dla takich celów. Praw z rejestracji nie udziela się m.in. na wzory przemysłowe, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami.

Prawa z rejestracji wzoru udziela się na okres **25 lat** od daty dokonania zgłoszenia w Urzędzie Patentowym.

ZASADY I TRYB UDZIELENIA PRAWA OCHRONNEGO

Zgłoszenie wzoru przemysłowego w celu uzyskania prawa z rejestracji powinno zawierać ilustrację wzoru (rysunki, fotografie lub próbki materiału włókienniczego), stanowiącą podstawę jego identyfikacji i wyróżnienia. W razie wystąpienia braków w zgłoszeniu, Urząd Patentowy wzywa zgłaszającego do ich uzupełnienia w stosownym terminie. W razie stwierdzenia, że zgłoszenie wzoru przemysłowego nie zostało sporządzone prawidłowo, wydaje decyzję o odmowie udzielenia prawa z rejestracji. W szczególności Urząd Patentowy odmawia udzielenia prawa z rejestracji w **przypadku braku innowacyjności i indywidualnego charakteru wzoru.**

W razie prawidłowego sporządzenia zgłoszenia oraz terminowego uiszczenia opłaty za pierwszy okres ochronny Urząd Patentowy wydaje decyzję o udzieleniu prawa z rejestracji.

Udzielone prawa z rejestracji wzorów przemysłowych podlegają wpisowi do rejestru wzorów przemysłowych, co stwierdza się przez wydanie świadectwa rejestracji.

ZAKRES OCHRONY PRAWA Z REJESTRACJI WZORU PRZEMYSŁOWEGO

Uprawniony z rejestracji wzoru przemysłowego nie może zakazać osobie trzeciej korzystania z wzoru:

- do użytku osobistego lub niezwiązanego z działalnością gospodarczą;
- w celu doświadczalnym;
- polegającego na jego odtworzeniu do celów cytowania lub nauczania, jeżeli nie narusza dobrych obyczajów i nie utrudnia uprawnionemu w sposób nieuzasadniony korzystania z wzoru oraz wskazuje na źródło jego pochodzenia;
- stosowanego lub zawartego w urządzeniach znajdujących się na środkach transportu lądowego i zarejestrowanych w innych państwach statkach morskich lub powietrznych, które czasowo znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej;

- przez import części zamiennych i akcesoriów, w których wzór jest stosowany lub zawarty w celu napraw statków;
- wykonywania napraw statków;
- przez wykonanie na indywidualne zamówienie naprawy związanej z odtworzeniem części składowej wytworu złożonego, w celu przywrócenia mu pierwotnego wyglądu.

Do wygaśnięcia i unieważnienia prawa z rejestracji wzoru przemysłowego stosuje się przepisy dotyczące wygaśnięcia i unieważnienia patentu, z zastrzeżeniem, że podstawą do unieważnienia prawa z rejestracji może być również stwierdzenie, że wykorzystywanie wzoru przemysłowego narusza prawa osobiste lub majątkowe osób trzecich.

OZNACZENIE GEOGRAFICZNE

Oznaczeniami geograficznymi, w rozumieniu ustawy, są oznaczenia słowne odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do nazwy miejsca, miejscowości, regionu lub kraju, które identyfikują towar jako pochodzący z tego terenu, jeżeli określona jakość, dobra opinia lub inne cechy towaru są przypisywane przede wszystkim pochodzeniu geograficznemu tego towaru.

Przez oznaczenia geograficzne rozumie się także oznaczenia stosowane dla towarów, które są wytworzone z surowców lub półproduktów pochodzących z określonego terenu, większego niż teren wytworzenia lub przetworzenia towaru, jeżeli są one przygotowywane w szczególnych warunkach i istnieje system kontroli przestrzegania tych warunków.

Za oznaczenia geograficzne uznaje się również określenia o charakterze geograficznym nieodpowiadające dosłownie terenowi, z którego towar pochodzi, lub inne określenia używane tradycyjnie, jeżeli są one stosowane dla towarów pochodzących z danego terenu. Na zagraniczne oznaczenia geograficzne można uzyskać w Polsce ochronę tylko wtedy, gdy oznaczenie korzysta z ochrony w kraju jego pochodzenia.

ZASADY I TRYB POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO REJESTRACJI OZNACZENIA GEOGRAFICZNEGO

Pierwszym etapem w postępowaniu dotyczącym rejestracji oznaczenia geograficznego jest zgłoszenie oznaczenia geograficznego. Zgłoszenie powinno zawierać:

- dokładne określenie zgłaszanego oznaczenia geograficznego;
- wskazanie towaru, dla którego jest ono przeznaczone;
- dokładne określenie granic terenu, do którego się ono odnosi;
- określenie szczególnych cech lub właściwości towaru, w szczególności obejmujące główne fizyczne, chemiczne, mikrobiologiczne lub organoleptyczne cechy charakterystyczne towaru oraz określenie szczegółów, z których wynika związek tych cech ze środowiskiem geograficznym lub pochodzeniem geograficznym;
- warunki korzystania z oznaczenia geograficznego obejmujące sposób wytwarzania, szczególne cechy lub właściwości towaru, inne przesłanki, które muszą być spełnione przez osoby chcące używać takiego oznaczenia oraz, jeżeli jest to wymagane, metody ich kontroli;
- wskazanie przedsiębiorców, którzy używają lub będą używać tego oznaczenia.

Zgłoszenie oznaczenia geograficznego może dotyczyć tylko jednego oznaczenia i tylko jednego towaru. Może ono również zostać dokonane przez organizację upoważnioną do reprezentowania interesów producentów, działających na danym terenie oraz organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwy ze względu na teren, do którego odnosi się oznaczenie geograficzne.

Urząd Patentowy, w toku rozpatrywania zgłoszenia oznaczenia geograficznego, wydaje postanowienia wzywające zgłaszającego, pod rygorem umorzenia postępowania, do uzupełnienia zgłoszenia lub usunięcia, w wyznaczonym terminie, wskazanych braków i istotnych usterek. Zgłoszenia nie uważa się za sporządzone prawidłowo, jeżeli oznaczenie nie informuje, albo informuje w sposób nieprawdziwy, o pochodzeniu towaru. W okresie poprzedzającym rejestrację oznaczenia geograficznego Urząd Patentowy nie udziela osobom nieuprawnionym informacji o zgłoszeniu bez zgody zgłaszającego.

Po stwierdzeniu, że zgłoszenie zostało sporządzone prawidłowo Urząd Patentowy wydaje decyzję o udzieleniu prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne.

Warunkiem udzielenia prawa z rejestracji jest uiszczenie opłaty za ochronę. Jej brak w wyznaczonym terminie może skutkować stwierdzeniem wygaśnięcia decyzji o udzieleniu prawa z rejestracji. Udzielone prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne podlegają wpisowi do rejestru oznaczeń geograficznych, a także zatwierdza się je przez wydanie świadectwa rejestracji.

PRAWA Z REJESTRACJI NA OZNACZENIE GEOGRAFICZNE

Ochrona oznaczenia geograficznego prawem z rejestracji jest bezterminowa i trwa od dnia dokonania wpisu do rejestru oznaczeń geograficznych, prowadzonego przez Urząd Patentowy. Oznaczenie geograficzne, na które udzielono prawa z rejestracji, nie może być używane na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej przez osoby, których towary nie spełniają warunków będących podstawą udzielenia prawa z rejestracji. Osoby, które działając na danym terenie używały wcześniej, w dobrej wierze, oznaczenia geograficznego, a ich towary nie spełniają warunków będących podstawą udzielenia prawa z rejestracji, mogą go nadal używać, jednakże nie dłużej niż przez rok, począwszy od dnia udzielenia prawa z rejestracji.

Osobie, której towary spełniają warunki korzystania z oznaczenia geograficznego, przysługuje prawo jego używania w obrocie. Uprawnieni do oznaczania towarów zarejestrowanym oznaczeniem geograficznym mogą wskazać, że oznaczenie to zostało zarejestrowane poprzez umieszczenie na towarze określenia: **„Zarejestrowane oznaczenie geograficzne” albo litery „G” wpisanej w okrąg w sąsiedztwie tego oznaczenia.**

Osoba uprawniona może również wystąpić do Urzędu Patentowego z wnioskiem o wpisanie jej do rejestru jako uprawnionej do używania tego oznaczenia.

Uprawniony może żądać wykreślenia z rejestru osoby, której towary nie spełniają lub przestały spełniać warunki będące podstawą udzielenia prawa z rejestracji.

Na wniosek uprawnionego z tytułu prawa z rejestracji może być dokonana zmiana określenia warunków korzystania z oznaczenia geograficznego, np. granic terenu, do którego oznaczenie się odnosi, warunków wytwarzania towaru, szczególnych cech lub właściwości towaru albo metod ich kontroli, jeżeli jest to uzasadnione ze względu na postęp technologiczny lub rozwój produkcji wyrobów. Zmianie nie mogą sprzeciwić się pozostałe osoby ujawnione w rejestrze jako uprawnione do używania oznaczenia. W innym wypadku sprawa zostanie skierowana do rozpatrzenia w trybie postępowania spornego.

Uprawniony z tytułu prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne może również przenieść swoje uprawnienia na inną organizację lub organ na podstawie porozumienia.

UNIEWAŻNIENIE I WYGAŚNIĘCIE PRAWA Z REJESTRACJI NA OZNACZENIE GEOGRAFICZNE

Każda osoba mająca w tym interes prawny może złożyć wniosek o unieważnienie prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne. Warunkiem wydania decyzji o unieważnieniu prawa jest wykazanie, że nie zostały spełnione ustawowe warunki wymagane do uzyskania tego prawa. Podobna regulacja odnosi się do żądania wydania decyzji stwierdzającej wygaśnięcie prawa z rejestracji. Jej warunkiem jest sytuacja, gdy prawo to przestaje spełniać warunki przewidziane dla uzyskania ochrony, albo nie było używane przez **okres 5 lat** bez zaistnienia istotnych powodów braku jego używania.

Prawo z rejestracji wygasa również na skutek zrzeczenia się prawa przez uprawnionego przed Urzędem Patentowym, za zgodą osób ujawnionych w rejestrze jako uprawnionych do używania oznaczenia.

Stosowny wniosek mogą również złożyć w interesie publicznym Prokurator Generalny lub Prezes Urzędu Patentowego. Unieważnienie albo wygaśnięcie prawa z rejestracji podlega wpisowi do rejestru oznaczeń geograficznych.

TOPOGRAFIA UKŁADÓW SCALONYCH

Według art. 196 ustawy Prawo własności intelektualnej przez **topografię układu scalonego** rozumie się rozwiązanie polegające na przestrzennym, wyrażonym w dowolny sposób, rozplanowaniu elementów, z których co najmniej jeden jest elementem aktywnym, oraz wszystkich lub części połączeń układu scalonego.

Przez układ scalony rozumie się jedno lub wielowarstwowy wytwór przestrzenny, utworzony z elementów z materiału półprzewodnikowego tworzącego ciągłą warstwę, ich wzajemnych połączeń przewodzących i obszarów izolujących, nierozdzielnie ze sobą sprzężonych, w celu spełniania funkcji elektronicznych.

Topografia układów scalonych chroniona jest przez **prawo z rejestracji**. Przez uzyskanie prawa z rejestracji nabywa się prawo do wyłącznego korzystania z topografii w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Twórca topografii ma również prawo do wynagrodzenia za korzystanie z tej topografii przez przedsiębiorcę.

Uprawnionym do uzyskania prawa z rejestracji topografii jest twórca, jego następca prawny albo osoba, z którą twórca jest związany stosunkiem pracy bądź inną umową lub która udzieliła twórcy pomocy przy powstaniu topografii.

Rejestracji podlega topografia uznana za oryginalną. Jest to taka topografia, która jest wynikiem pracy intelektualnej twórcy i nie jest powszechnie znana w chwili jej powstania. Na topografię składającą się z elementów powszechnie znanych udziela się prawa z rejestracji tylko w takim zakresie, w jakim kombinacja tych elementów jest oryginalna. Nie udziela się prawa z rejestracji na topografię jednoznacznie wynikającą z funkcji układu scalonego, w którym jest stosowana.

Prawa z rejestracji nie udziela się, jeżeli przed zgłoszeniem w Urzędzie Patentowym była ona wykorzystywana jawnie w celach handlowych w okresie dłuższym niż dwa lata, a także jeśli udzielone prawo z rejestracji topografii, jeżeli od jej dokonania i utrwalenia w dowolnej formie minęło **15 lat** i nie była ona wykorzystywana w celach handlowych.

Uprawniony może wskazać, że jego topografia została zarejestrowana, poprzez umieszczenie na topografii lub produkcie zawierającym chronioną topografię litery „T” wpisanej w okrąg.

ZASADY I TRYB POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO REJESTRACJI TOPOGRAFII UKŁADÓW SCALONYCH

Podobnie jak przy postępowaniach w sprawie uzyskania ochrony z tytułu pozostałych środków ochrony własności przemysłowej, pierwszym etapem na drodze do jej uzyskania jest zgłoszenie topografii układów scalonych. Powinno ono zawierać:

- podanie;
- materiał identyfikujący topografię, zawierający niezbędne dane do jednoznacznego określenia topografii;
- oświadczenie dotyczące daty wprowadzenia topografii do obrotu, jeżeli miało ono miejsce przed dokonaniem zgłoszenia.

Zgłoszenie topografii może dotyczyć tylko jednego rozwiązania. Zgłaszający nie ma obowiązku ujawniania informacji, które stanowią tajemnicę produkcyjną lub handlową, chyba że są one niezbędne do identyfikacji topografii.

Prawidłowe zgłoszenie topografii w Urzędzie Patentowym, po uprzednim stwierdzeniu braku przeszkód, daje podstawę do jej zarejestrowania, co z kolei prowadzi do uzyskania prawa z rejestracji. Urząd Patentowy wydaje decyzję o odmowie udzielenia prawa z rejestracji, jeżeli stwierdzi przeszkody do jego uzyskania, które nie mogą być usunięte.

Zarejestrowanie następuje pod warunkiem uiszczenia opłaty za pierwszy okres ochrony. W razie braku uiszczenia w wyznaczonym terminie decyzja o udzieleniu prawa z rejestracji topografii wygasa.

Udzielone prawa z rejestracji topografii podlegają wpisowi do rejestru topografii układów scalonych. Stwierdza się to przez wydanie świadectwa rejestracji. Przed udzieleniem prawa z rejestracji Urząd Patentowy nie udziela informacji o zgłoszeniu osobom nieuprawnionym bez zgody zgłaszającego. Natomiast, materiał identyfikujący topografię nie jest ujawniany bez zgody uprawnionego również po udzieleniu prawa z rejestracji, chyba że z odpowiednim żądaniem wystąpią organy wymiaru sprawiedliwości, strony sporu co do ważności udzielonego prawa lub co do naruszenia prawa.

Szczegółowe wymogi jakim powinno odpowiadać zgłoszenie topografii, oraz szczegółowy zakres i tryb rozpatrywania zgłoszeń określa Prezes Rady Ministrów w drodze rozporządzenia.

NARUSZENIA PRAWA Z REJESTRACJI

Prawo z rejestracji uznaje się za naruszone w sytuacji braku zgody uprawnionego na:

- reprodukcję w całości lub części chronionej topografii, z wyjątkiem reprodukcowania tej części, która nie spełnia wymogu oryginalności;
- import, sprzedaż lub wprowadzenie do obrotu w jakikolwiek inny sposób kopii chronionej topografii, układów scalonych wytworzonych przy użyciu takiej kopii, a także wyrobów zawierających takie układy scalone.

Ustawa wymienia również szereg sytuacji, w których stosowanie topografii układu scalonego nie narusza prawa z rejestracji:

- zastosowanie topografii układu scalonego w środkach komunikacji i ich częściach lub urządzeniach, które znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej czasowo, a także w produktach, które znajdują się na tym obszarze w komunikacji tranzytowej;
- kopiowanie bez zgody uprawnionego chronioną topografię, jeżeli czyni to w celach osobistych albo wyłącznie w celu oceny, analizy, badania lub nauczania;
- opracowanie topografii układu scalonego spełniającej wymóg oryginalności na podstawie oceny lub analizy chronionej topografii;
- korzystanie, w niezbędnym wymiarze, z topografii dla celów państwowych bez prawa wyłączności, jeżeli jest to konieczne dla zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia ważnych interesów Państwa, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- import lub wprowadzenie do obrotu produktu zawierającego bezprawnie wykorzystaną topografię przez osobę działającą w dobrej wierze; po uzyskaniu informacji o istnieniu ochrony tej topografii dalsze prowadzenie działalności handlowej w tym zakresie jest możliwe tylko za zgodą uprawnionego; towary posiadane lub zamówione przed uzyskaniem takiej informacji można wprowadzić do obrotu pod warunkiem zapłaty uprawnionemu kwoty odpowiadającej opłacie licencyjnej; prawo z rejestracji nie rozciąga się na działania dotyczące kopii chronio-

- nej topografii, układów scalonych wytworzonych przy użyciu takiej kopii, a także wyrobów zawierających takie układy scalone, polegające w szczególności na ich oferowaniu do sprzedaży lub dalszym wprowadzaniu do obrotu, jeżeli zostały one uprzednio wprowadzone do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez uprawnionego lub za jego zgodą;
- import oraz inne działania dotyczące kopii chronionej topografii, układów scalonych wytworzonych przy użyciu takiej kopii, a także wyrobów zawierających takie układy scalone, jeżeli zostały one uprzednio wprowadzone do obrotu na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego przez uprawnionego lub za jego zgodą.

Uprawniony nie może dochodzić swoich praw w odniesieniu do innej identycznej topografii, jeżeli została ona stworzona niezależnie przez osobę trzecią. Jeżeli dwie topografie są identyczne w całości lub części, domniemywa się, że topografia, która mogła być reprodukcją topografii wcześniej zgłoszonej w Urzędzie Patentowym lub wcześniej jawnie wprowadzonej do obrotu, jest jej reprodukcją.

WYGAŚNIĘCIE PRAWA Z REJESTRACJI TOPOGRAFII

Ochrona topografii ustaje po dziesięciu latach od końca roku kalendarzowego, w którym topografia lub układ scalony zawierający taką topografię był wprowadzony do obrotu, lub końca roku kalendarzowego, w którym dokonano zgłoszenia topografii w Urzędzie Patentowym, w zależności od tego, który z tych terminów upływa wcześniej. Prawo z rejestracji topografii wygasa również po piętnastu latach od jej dokonania i utrwalenia, jeżeli okres ten upływa wcześniej niż okres, na jaki zostało udzielone prawo z rejestracji, a topografia nie była w tym czasie wykorzystywana w celach handlowych.

ZAKOŃCZENIE

Przestawione powyżej zasady są zaledwie wprowadzeniem do prawa własności intelektualnej. Pamiętajmy, że zostały one stworzone

po to, aby chronić przedsiębiorcę innowacyjnego i pozwolić mu czerpać zyski ze swoich pomysłów.

Niewątpliwie warto korzystać z instytucji jakie oferuje nam prawo. Szczególnie w przypadku prawa własności przemysłowej, gdzie potrzebna jest aktywność przedsiębiorcy, często spotyka się stanowisko, że nie warto rejestrować na przykład znaków towarowych. Jak pokazują guru zarządzania tacy jak Peter Drucker, głównym zasobem dzisiejszych przedsiębiorstw jest marka, która wyraża się najczęściej w logo chronionym znakiem towarowym. Pamiętajmy o tym rozpoczynając i prowadząc własną działalność gospodarczą.

Jan Łukomski

PRZENIESIENIE PRAW W PRAWIE WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ. ASPEKTY PRAKTYCZNE

WSTĘP

Wytwory ludzkiej pracy intelektualnej, chronione w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz w ustawie Prawo własności przemysłowej, są zbywalnymi prawami niematerialnymi, o ile mają charakter majątkowy. Wymienione akty prawne określają w sposób szczegółowy zasady przenoszenia własności intelektualnej z jednego podmiotu, będącego zazwyczaj twórcą, na drugi podmiot. Zasady ogólne dotyczące zbywania i nabywania praw są natomiast uregulowane w Kodeksie Cywilnym, do którego powinno się odwołać w przypadku braku odpowiednich regulacji we wspomnianych ustawach. Należy pamiętać, iż przedmiotem umowy może być wyłącznie przeniesienie praw majątkowych. Natomiast, niezbywalne są prawa osobiste.

Pierwsze z nich stanowią uprawnienia mające charakter ekonomiczny, umożliwiające ich właścicielowi korzystanie z utworu, rozporządzanie nim oraz czerpanie z niego korzyści. Z kolei, prawa osobiste stanowią szereg uprawnień tworzących trwałą więź między utworem a jego twórcą i jako takie, nie mogą być przedmiotem obrotu. Podział ten ma szczególnie doniosłe znaczenie w prawie autorskim.

Celem niniejszego tekstu, jest przybliżenie i objaśnienie reguł przenoszenia praw własności intelektualnej oraz udzielania licencji na korzystanie z tych praw. Ze względów praktycznych, na końcu każdej wyodrębnionej partii tekstu znajduje się odpowiedni wzór umowy, który obrazuje jak umowa powinna zostać skonstruowana oraz jakie istotne elementy powinna zawierać.

ZBYWALNOŚĆ MAJĄTKOWYCH PRAW AUTORSKICH

Istotną cechą majątkowych praw autorskich jest to, iż w przeciwieństwie do praw osobistych nie są one przypisane do poszczególnych osób w sposób trwały.

Zgodnie z art. 17 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji, a także do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

Jednakże według art. 41 ustawy **autorskie prawa majątkowe** są zbywalne, co oznacza, iż mogą być przeniesione na inne osoby na podstawie umowy. Każdorazowy nabywca autorskich praw majątkowych również może przenieść je na inne osoby, chyba że pierwotna umowa stanowi inaczej. Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych (podobnie jak umowa licencyjna na korzystanie z utworu, o czym będzie w dalszej części tekstu) obejmuje **polo eksploatacji** wyraźnie w niej wymienione. Pole eksploatacji oznacza sposób w jaki utwór może być wykorzystany. Dla objaśnienia można w tym miejscu wskazać na nośnik, na którym utwór jest utrwalony oraz wykorzystywany, przykładowo format „CD” albo format „DVD”, na których może zostać zapisany utwór audiowizualny.

Zgodnie z art. 50 ustawy odrębne pola eksploatacji stanowią w szczególności:

- w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu – wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono – wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny w powyższym punkcie – publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także pu-

bliczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

W tym miejscu należy podkreślić, iż umowa o przeniesienia autorskich praw majątkowych może dotyczyć tylko i wyłącznie tych pól eksploatacji, które są znane w chwili jej zawarcia.

Twórca utworu wykorzystanego lub włączonego do utworu audiowizualnego oraz utworu wchodzącego w skład utworu zbiorowego, po powstaniu nowych sposobów eksploatacji utworów, nie może bez ważnego powodu odmówić udzielenia zezwolenia na korzystanie z tego utworu w ramach utworu audiowizualnego lub utworu zbiorowego na polach eksploatacji nieznanych w chwili zawarcia umowy.

Należy pamiętać, że przy przenoszeniu majątkowych praw autorskich doniosłe znaczenie ma to, iż nieważna będzie umowa w części dotyczącej wszystkich utworów lub wszystkich utworów określonego rodzaju tego samego twórcy mających dopiero powstać w przyszłości.

Jeżeli z umowy nie wynika, że przeniesienie autorskich praw majątkowych lub udzielenie licencji nastąpiło nieodpłatnie, twórca zawsze będzie przysługiwało prawo do wynagrodzenia z tego tytułu. Jeżeli w umowie nie określono wysokości wynagrodzenia, określa się ją z uwzględnieniem zakresu udzielonego prawa oraz korzyści wynikających z korzystania z utworu. W sytuacji rażącej dysproporcji występującej między wynagrodzeniem twórcy a korzyściami nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjobiorcy, twórca może żądać stosownego podwyższenia wynagrodzenia przez sąd. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, twórca przysuguje również odrębne wynagrodzenie za korzystanie z utworu na każdym odrębnym polu eksploatacji.

Jeżeli wynagrodzenie twórcy zależy od wysokości wpływów z korzystania z utworu, twórca ma prawo do otrzymania informacji i wglądu w niezbędnym zakresie do dokumentacji mającej istotne znaczenie dla określenia wysokości tego wynagrodzenia. Gdy wynagrodzenie jest określone procentowo od ceny sprzedaży poszczególnych egzemplarzy utworu, a cena egzemplarza utworu ulega podwyższeniu, twórca należy się umówiony procent od egzemplarza sprzedanych po tej podwyższonej cenie. Jednostronne obniżenie ceny sprzedaży egzemplarzy przed upływem roku od przystąpienia do rozpo-

wszechniania utworu nie wpływa na wysokość wynagrodzenia. Powyższy termin może zostać przedłużony w wyniku umówienia się stron.

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, twórca zachowuje wyłączne prawo zezwalania na wykonywanie zależnego prawa autorskiego, nawet w sytuacji, gdy w umowie postanowiono o przeniesieniu całości autorskich praw majątkowych.

Jeżeli w umowie nie określono sposobu korzystania z utworu, powinien on być zgodny z charakterem i przeznaczeniem utworu oraz przyjętymi zwyczajami. Następca prawny, choćby nabył całość autorskich praw majątkowych, nie może, bez zgody twórcy, czynić zmian w utworze, chyba że są one spowodowane oczywistą koniecznością, a twórca nie miałby słusznej podstawy im się sprzeciwić. Dotyczy to odpowiednio utworów, których czas ochrony autorskich praw majątkowych już upłynął.

Wprowadzenie do obrotu oryginału albo egzemplarza utworu na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego¹ wyczerpuje prawo do zezwalania na dalszy obrót takim egzemplarzem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem jego najmu lub użyczenia.

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, przeniesienie własności egzemplarza utworu nie powoduje przejścia autorskich praw majątkowych do utworu. Przejście autorskich praw majątkowych nie powoduje przeniesienia na nabywcę własności egzemplarza utworu, chyba że umowa stanowiłaby inaczej. Nabywca oryginału utworu jest obowiązany udostępnić go twórcy w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne do wykonywania prawa autorskiego. Nabywca oryginału może jednak domagać się od twórcy odpowiedniego zabezpieczenia oraz wynagrodzenia za korzystanie.

Twórca jest obowiązany dostarczyć utwór w terminie określonym w umowie, a jeżeli termin nie został oznaczony – niezwłocznie po ukończeniu utworu. Jeżeli twórca nie dostarczył utworu w przewidzianym terminie, zamawiający może wyznaczyć twórcy odpowiedni dodatkowy termin z zagrożeniem odstąpienia od umowy, a po jego bezskutecznym upływie może od umowy odstąpić. W sytuacji, gdy zamówiony utwór ma usterki, zamawiający może wyznaczyć twórcy

---

¹ Jest to strefa wolnego handlu oraz wspólny rynek tworzone przez państwa Unii Europejskiej oraz Norwegię, Islandię i Liechtenstein.

odpowiedni termin do ich usunięcia, a po jego bezskutecznym upływie może od umowy odstąpić lub żądać odpowiedniego obniżenia umówionego wynagrodzenia, chyba że usterki są wynikiem okoliczności, za które twórca nie ponosi odpowiedzialności. Twórca zachowuje w każdym razie prawo do otrzymanej części wynagrodzenia, nie wyższej niż 25 % wynagrodzenia umownego.

Jeżeli utwór ma wady prawne, zamawiający może od umowy odstąpić i żądać naprawienia poniesionej szkody. Roszczenia te wygasają z chwilą przyjęcia utworu. Uważa się, że utwór został przyjęty bez zastrzeżeń, jeśli zamawiający nie zawiadomi twórcy w terminie sześciu miesięcy od dostarczenia utworu o jego przyjęciu, nieprzyjęciu lub uzależnieniu przyjęcia od dokonania określonych zmian w wyznaczonym w tym celu odpowiednim terminie. Istnieje możliwość określenia przez strony innego terminu niż wskazany sześciomiesięczny.

Twórca może odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć ze względu na swoje istotne interesy twórcze. Jednakże, jeżeli w ciągu dwóch lat od odstąpienia lub wypowiedzenia twórca zamierza przystąpić do korzystania z utworu, ma obowiązek zaoferować to korzystanie nabywcy lub licencjobiorcy, wyznaczając mu w tym celu odpowiedni termin.

Jeżeli odstąpienie od umowy lub jej wypowiedzenie następuje po przyjęciu utworu, skuteczność odstąpienia lub wypowiedzenia może być przez drugą stronę umowy uzależniona od zabezpieczenia kosztów poniesionych przez nią w związku z zawartą umową. Nie można jednak żądać zwrotu kosztów, gdy zaniechanie rozpowszechniania jest następstwem okoliczności, za które twórca nie ponosi odpowiedzialności. Przepisu tego nie stosuje się do utworów architektonicznych i architektoniczno-urbanistycznych, audiowizualnych oraz utworów zamówionych w zakresie ich eksploatacji w utworze audiowizualnym.

Jeżeli nabywca autorskich praw majątkowych lub licencjobiorca, który zobowiązał się do rozpowszechniania utworu, nie przystąpi do rozpowszechniania w umówionym terminie, a w jego braku – w ciągu dwóch lat od przyjęcia utworu, twórca może odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć i domagać się naprawienia szkody po bezskutecznym upływie dodatkowego terminu, nie krótszego niż sześć miesięcy. Gdy wskutek okoliczności, za które nabywca lub licencjobiorca ponosi odpowiedzialność, utwór nie został udostępniony publiczności,

twórca może się domagać, zamiast naprawienia poniesionej szkody, podwójnego wynagrodzenia w stosunku do określonego w umowie o rozpowszechnienie utworu, chyba że licencja jest niewyłączna. Powyższych przepisów również nie stosuje się do utworów architektonicznych i architektoniczno-urbanistycznych.

Jeżeli publiczne udostępnienie utworu następuje w nieodpowiedniej formie albo ze zmianami, którym twórca mógłby słusznie się sprzeciwić, może on po bezskutecznym wezwaniu do zaniechania naruszenia odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć. Twórca przysługuje prawo do wynagrodzenia określonego umową.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, każda ze stron odstępując od umowy lub wypowiadając ją może żądać od drugiej strony zwrotu wszystkiego, co ta otrzymała z tytułu umowy.

Korzystający z utworu jest obowiązany umożliwić twórcy przed rozpowszechnieniem utworu przeprowadzenie nadzoru autorskiego. Jeżeli wniesione w związku z nadzorem zmiany w utworze są niezbędne i wynikają z okoliczności od twórcy niezależnych, koszty ich wprowadzenia obciążają nabywcę autorskich praw majątkowych lub licencjodawcę. Jeżeli twórca nie przeprowadzi nadzoru autorskiego w odpowiednim terminie, uważa się, że wyraził zgodę na rozpowszechnianie utworu. Jeżeli ustawa lub umowa nie stanowi inaczej, za wykonanie nadzoru autorskiego nie przysługuje twórcy odrębne wynagrodzenie.

Twórca utworu plastycznego przysługuje prawo do sprawowania odpłatnego nadzoru autorskiego. Sprawowanie nadzoru autorskiego nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi regulują odrębne przepisy.

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, nabycie od twórcy egzemplarza projektu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego obejmuje prawo zastosowania go tylko do jednej budowy.

Twórca może w zbiorowej publikacji swych utworów umieścić utwory, o których publikację zawarł odrębną umowę. Umowa o zbiorowe wydanie utworów nie obejmuje prawa publikacji poszczególnych utworów, chyba że postanowiono w niej inaczej. W sytuacji, gdy umowa obejmuje sporządzenie egzemplarzy przeznaczonych do udostępnienia publiczności, twórcy należą się egzemplarze autorskie w liczbie określonej w umowie.

UMOWA SPRZEDAŻY AUTORSKICH PRAW MAJĄTKOWYCH

Zawarta dnia ..... w ....., pomiędzy:
.....
zwanym w dalszej części umowy Kupującym
a
.....
zwanym w dalszej części umowy Sprzedającym.

§ 1.

Przedmiotem umowy jest sprzedaż praw autorskich do .....

§ 2.

Sprzedający przenosi na rzecz kupującego majątkowe prawa autorskie do utworu wymienionego w §1.

§ 3.

Sprzedający oświadcza, że jest jedynym autorem utworu wymienionego w § 1. oraz, że utwór jest wolny od wad prawnych oraz nie ciąży na nim prawa osób trzecich.

§ 4.

Kupujący zobowiązuje się do zapłacenia Sprzedającemu ..... złotych.

§ 5.

Kupujący jest uprawniony do przeniesienia wszystkich bądź części przysługujących mu praw autorskich do utworu wymienionego w § 1. .... na osoby trzecie.

§ 6.

Sprzedający przenosi prawa autorskie do utworu wymienionego w § 1. na rzecz Kupującego z chwilą podpisania niniejszej umowy.

§ 7.

Kupujący i Sprzedający zobowiązują się do zachowania pełnej tajemnicy na temat zawartej umowy.

§ 8.

Wszelkie zmiany i uzupełnienia niniejszej umowy wymagają pisemnej zgody obydwu stron.

§ 9.

W sprawach nie uregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego oraz przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

§ 10.

Wszelkie spory mogące wynikać na gruncie stosowania niniejszej umowy będą rozstrzygane przez sądy rzeczowo właściwe siedzibie Kupującego.

§ 11.

Umowa została sporządzona w 2 jednobrzmiących egzemplarzach: jeden dla Sprzedającego i jeden dla Kupującego

.....
.....
podpisy stron:

LICENCJA NA KORZYSTANIE Z UTWORU

Umowa zobowiązująca do przeniesienia autorskich praw majątkowych przenosi na nabywcę, z chwilą przyjęcia utworu, prawo do wyłącznego korzystania z utworu na określonym w umowie polu eksploatacji. Natomiast w braku wyraźnego postanowienia o przeniesieniu prawa, uważa się, że twórca udzielił licencji.

Umowa licencyjna uprawnia do korzystania z utworu w okresie pięciu lat na terytorium państwa, w którym licencjobiorca ma swoją siedzibę, chyba że w umowie postanowiono inaczej. Po upływie powyższego pięcioletniego terminu prawo uzyskane na podstawie umowy licencyjnej wygasa.

Twórca może udzielić upoważnienia do korzystania z utworu na wymienionych w umowie polach eksploatacji z określeniem zakresu, miejsca i czasu tego korzystania.

Jeżeli umowa nie zastrzega wyłączności korzystania z utworu w określony sposób (co określamy mianem **licencji wyłącznej**), udzielenie licencji nie ogranicza udzielenia przez twórcę upoważnienia również innym osobom do korzystania z utworu na tym samym polu eksploatacji (jest to **licencja niewyłączna**).

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, licencjodawca nie może upoważnić innej osoby do korzystania z utworu w zakresie uzyskanej licencji. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, uprawniony z licencji wyłącznej może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia autorskich praw majątkowych, w zakresie objętym umową licencyjną. Umowa licencyjna wyłączna wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, a licencji udzielono na czas nieoznaczony, twórca może ją wypowiedzieć z zachowaniem terminów umownych, a w ich braku na rok naprzód, na koniec roku kalendarzowego. Licencję udzieloną na okres dłuższy niż pięć lat uważa się, po upływie tego terminu, za udzieloną na czas nieoznaczony.

UMOWA LICENCYJNA NA KORZYSTANIE Z UTWORU

Zawarta dnia ..... w ..... pomiędzy:
.....
zwanym w dalszej części umowy Licencjodawcą
a
.....
zwanym w dalszej części umowy Licencjodawcą

§ 1.

Przedmiotem niniejszej umowy jest udzielenie licencji na: .....
..... (nazwa utworu), które Licencjodawca zobowiązuje się dostarczyć w terminie do dnia .....

§ 2.

Licencjodawca zapewnia, że ma prawo do udzielania licencji, o której mowa w § 1 oraz, że utwór, stanowiący przedmiot licencji nie narusza praw osób trzecich.

§ 3.

Licencjodawca udziela Licencjodawcy licencji niewyłącznej na jednorazowe wydanie / opublikowanie utworu opisanego w § 1.

Licencjodawca zobowiązuje się, iż do momentu wyczerpania nakładu nie upoważni żadnego innego licencjodawcy do wydania utworu będącego przedmiotem niniejszej umowy.

Przez jednorazowe opublikowanie utworu, w rozumieniu niniejszej umowy, rozumie się wydanie utworu w ilości nie mniejszej niż ..... egzemplarzy i nie większej niż ..... egzemplarzy.

§ 4.

Licencjodawca zobowiązuje się do wydania dzieła w nakładzie określonym w § 3 niniejszej umowy, w terminie do .....

Licencjodawca opublikuje dzieło na swój koszt oraz ponosi wszelkie koszty promocji i dystrybucji wydania.

§ 5.

Przeniesienie praw nabytych przez Licencjodawcę na podstawie niniejszej umowy wymaga do swej ważności zgody Licencjodawcy udzielonej w formie pisemnej.

§ 6.

Za udzielenie licencji Licencjodawcy przysługuje wynagrodzenie w wysokości ..... złotych

§ 7.

Licencjodawca obowiązany jest umożliwić Licencjodawcy przeprowadzenie korekty autorskiej w stosownym terminie przed rozpowszechnieniem utworu. Dokonywanie przez Licencjodawcę zmian wynikających z opracowania redakcyjnego po korekcie autorskiej wymaga porozumienia z Licencjodawcą.

Z tytułu przeprowadzenia korekty Licencjodawcy nie przysługuje wynagrodzenie. Jeżeli wniesione w związku z korektą zmiany w utworze są niezbędne i wynikają z okoliczności od Licencjodawcy niezależnych, koszty ich wprowadzenia obciążają Licencjodawcę.

Odmowę wykonania korekty autorskiej lub nie dostanie korekty w wyznaczonym przez Licencjobiorcę terminie uważa się za wyrażenie przez Licencjodawcę zgody na rozpowszechnienie dzieła bez zmian.

Licencjodawca ponosi koszty zawinionych przez siebie zmian dokonanych w utworze, jeżeli zmiany te powodują przekroczenie kosztów wydania dzieła o ..... %.

§ 8.

Licencjodawca ma prawo odstąpić od umowy w następujących przypadkach, gdy Licencjobiorca:

- nie przystępuje do wydania dzieła w terminie określonym umową,
- nie przystępuje do wprowadzenia egzemplarzy dzieła do obrotu bez ważnych i uzasadnionych przyczyn,
- jeżeli publiczne udostępnienie utworu z winy Licencjobiorcy następuje w nieodpowiedniej formie albo ze zmianami, względem których Licencjodawca mógłby słusznie wnieść sprzeciw, może on, po bezskutecznym wezwaniu do zaniechania naruszeń, od umowy odstąpić.

§ 9.

W przypadku odstąpienia od umowy z winy Licencjobiorcy, wszelkie prawa przez niego nabyte na podstawie niniejszej umowy powracają do Licencjodawcy.

§ 10.

Licencjobiorca zobowiązuje się do poszanowania osobistych praw autorskich Licencjodawcy, a w szczególności do:

- niedokonywania bez zgody Licencjodawcy zmian w dziele, chyba że są one wywołane oczywistą koniecznością, a Licencjodawca miałby słuszne podstawy, by im się sprzeciwić,
- respektowania prawa do autorstwa, w tym prawa Licencjodawcy do decydowania o sposobie oznaczania autorstwa,
- dbania o dobrą sławę Licencjodawcy oraz utworu.

Tytuł dzieła może być zmieniony wyłącznie za obopólnym porozumieniem stron.

§ 11.

Dostarczenie Licencjobiorcy dzieła w całości oznacza upoważnienie go do decydowania o pierwszej publikacji utworu.

§ 12.

W sprawach nie uregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego oraz przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

§ 13.

Wszelkie zmiany niniejszej umowy wymagają zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 14.

Umowa została sporządzona w 2 jednobrzmiących egzemplarzach: jeden dla Licencjodawcy i jeden dla Licencjobiorcy

.....
 .....
 podpisy stron:

PRZENIESIENIE PRAW WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ

Na wstępie należy zauważyć, że ustawowe przepisy dotyczące przeniesienia praw ochrony własności przemysłowej odnoszą się bezpośrednio do patentów, jednakże odnoszą się również odpowiednio do pozostałych rodzajów własności przemysłowej.

Zgodnie z art. 12 ustawy Prawo własności przemysłowej prawo do uzyskania patentu na wynalazek, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji wzoru przemysłowego jest zbywalne. Umowy dotyczące przeniesienia praw własności przemysłowej zawsze wymagają zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Przeniesienie rzeczonych praw dla skuteczności wobec osób trzecich wymaga wpisu przeniesienia do odpowiednich rejestrów, np. do rejestru patentowego w przypadku umowy o przeniesienie prawa do patentu.

Uprawniony z patentu może osobie trzeciej zakazać korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy lub zawodowy bez jego zgody.

UMOWA SPRZEDAŻY PRAWA OCHRONNEGO

Zawarta dnia .....w ..... pomiędzy:
.....
zwanym dalej Sprzedającym
a
.....
zwanym dalej Kupującym.

§ 1.

Sprzedający oświadcza, że przysługuje mu wyłączne prawo do .....

Sprzedający posiada świadectwo ochronne wydane przez Prezesa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Udzielenie prawa ochronnego objęte zostało wpisem do rejestru praw nr .....

§ 2.

Sprzedający oświadcza, że ....., nie jest obciążony prawami osób trzecich.

§ 3.

Sprzedający przenosi na Kupującego prawo ochronne na ....., będący przedmiotem niniejszej umowy, a Kupujący oświadcza, iż prawo to przyjmuje.

Kupujący zobowiązuje się do zapłacenia Sprzedającemu ..... złotych.

§ 4.

Kupujący zgłosi przeniesienie prawa ochronnego do rejestru praw ochronnych w terminie ..... dni od dnia zawarcia niniejszej umowy.

§ 5.

Sprzedający zobowiązany jest do wydania Kupującemu dokumentacji technicznej, niezbędnej do wykonywania wyłącznego prawa do .....

Sprzedający zobowiązany jest do przeprowadzenia stosownych szkoleń dla pracowników Kupującego w zakresie wykorzystywania wiedzy dotyczącej ....., o którym mowa w niniejszej umowie.

§ 6.

Sprzedający zobowiązuje się do powstrzymania się od jakichkolwiek zachowań o charakterze konkurencyjnym w stosunku do Kupującego, związanych z wykorzystywaniem wiedzy dotyczącej ....., o którym mowa w niniejszej umowie.

W wypadku naruszenia zakazu zachowań o charakterze konkurencyjnym w stosunku do Kupującego, Sprzedający zobowiązany będzie do zapłaty na rzecz Kupującego kary umownej w wysokości ..... złotych.

W sytuacji, gdy kara umowna nie pokrywa szkody, Kupującemu przysługuje prawo żądania odszkodowania na zasadach ogólnych.

§ 7.

Wszelkie spory mogące wyniknąć na gruncie stosowania niniejszej umowy będą rozstrzygane przez sądy rzeczowo właściwe siedzibie Kupującego.

§ 8.

W sprawach nie uregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego oraz przepisy ustawy Prawo własności przemysłowej.

§ 9.

Wszelkie zmiany niniejszej umowy wymagają zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 10.

Umowa została sporządzona w 2 jednobrzmiących egzemplarzach: jeden dla Sprzedającego i jeden dla Kupującego

.....
.....
podpisy stron:

LICENCJA NA KORZYSTANIE Z PRAWA WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ

Jednakże, by osoba nie posiadająca prawa do korzystania z chronionego wytworu ludzkiego intelektu, mogła z niego korzystać, nie zawsze niezbędne będzie przeniesienie na nią tego prawa.

Uprawniony może w drodze umowy udzielić innej osobie upoważnienia w postaci licencji do korzystania z jego wynalazku. W tym celu konieczne jest zawarcie umowy licencyjnej.

Zgodnie z art. 76 ustawy umowa licencyjna wymaga, pod rygorem nieważności, zachowania formy pisemnej. W umowie licencyjnej można ograniczyć korzystanie z wynalazku (**licencja ograniczona**). Jeżeli w umowie licencyjnej nie ograniczono zakresu korzystania z wynalazku, licencjodawca ma prawo korzystania z wynalazku w takim samym zakresie jak licencjodawca (**licencja pełna**).

Licencja wygasa najpóźniej z chwilą wygaśnięcia patentu. Strony mogą przewidzieć dłuższy okres obowiązywania umowy w zakresie postanowień innych niż licencja, obejmujących w szczególności odpłatne świadczenia konieczne do korzystania z wynalazku.

Jeżeli umowa licencyjna nie zastrzega wyłączności korzystania z wynalazku w określony sposób, udzielenie licencji jednej osobie nie wyklucza możliwości udzielenia licencji innym osobom, a także jednoczesnego korzystania z wynalazku przez uprawnionego z patentu (**licencja niewyłączna**). Uprawniony z licencji może udzielić dalszej licencji (**sublicencja**) tylko za zgodą uprawnionego z patentu; udzielenie dalszej sublicencji jest niedozwolone.

Licencja podlega, na wniosek zainteresowanego, wpisowi do rejestru patentowego. Uprawniony z licencji wyłącznej wpisanej do rejestru może na równi z uprawnionym z patentu dochodzić roszczeń z powodu naruszenia patentu, chyba że umowa licencyjna stanowi inaczej.

Jeżeli umowa licencyjna nie stanowi inaczej, licencjodawca jest obowiązany do przekazania licencjodawcy wszystkich posiadanych przez niego w chwili zawarcia umowy licencyjnej informacji i doświadczeń technicznych potrzebnych do korzystania z wynalazku. W razie przejścia patentu obciążonego licencją, umowa licencyjna jest skuteczna wobec następcy prawnego.

Do umowy o korzystanie z wynalazku zgłoszonego w Urzędzie Patentowym, na który nie udzielono jeszcze patentu, jak również do umowy o korzystanie z wynalazku niezgłoszonego, a stanowiącego tajemnicę przedsiębiorcy, stosuje się odpowiednio przepisy o umowie licencyjnej, chyba że strony postanowiły inaczej.

Uprawniony z patentu może złożyć w Urzędzie Patentowym oświadczenie o gotowości udzielenia licencji na korzystanie z jego wynalazku, co określamy mianem **licencji otwartej**. Oświadczenie takie nie może zostać odwołane ani zmienione. Informacja o złożeniu oświadczenia podlega wpisowi do rejestru patentowego. Oświadczenie to ma swój wymiar praktyczny. W razie złożenia oświadczenia o gotowości udzielenia licencji otwartej, opłaty okresowe za ochronę wynalazku zmniejsza się o połowę. Przepis ten stosuje się również do jednorazowej opłaty za ochronę lub do pierwszej opłaty okresowej, jeżeli ta zmniejszona opłata wpłynie wraz z oświadczeniem najpóźniej w wyznaczonym terminie. Licencja otwarta jest pełna i niewyłączna, a opłata licencyjna nie może przekraczać 10% korzyści uzyskanych przez licencjobiorcę w każdym roku korzystania z wynalazku, po potrąceniu nakładów.

Licencję otwartą uzyskuje się przez:

- zawarcie umowy licencyjnej albo
- przystąpienie do korzystania z wynalazku bez podjęcia rokoowań lub przed ich zakończeniem; w tym przypadku licencjobiorca jest obowiązany zawiadomić o tym pisemnie licencjodawcę w terminie miesiąca od chwili przystąpienia do korzystania z wynalazku.

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, licencjobiorca uiszcza maksymalną opłatę w terminie miesiąca po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, w którym licencjobiorca korzystał z wynalazku, chyba że oświadczenie licencjodawcy przewiduje niższą opłatę.

Jeżeli umowa o wykonanie prac badawczych lub inna podobna umowa nie stanowi inaczej, domniemywa się, że wykonawca prac udzielił zamawiającemu licencji na korzystanie z wynalazków zawartych w przekazanych wynikach prac (**licencja dorozumiana**).

Na końcu należy wspomnieć o **licencji przymusowej** jako możliwości korzystania z opatentowanych wynalazków oraz innych wytworów ludzkiego intelektu możliwych do zastosowania w przemyśle.

Zgodnie z art. 82 ustawy Urząd Patentowy może udzielić wydać licencję przymusową gdy:

- jest to konieczne do zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, w szczególności w dziedzinie obronności, porządku publicznego, ochrony życia i zdrowia ludzkiego oraz ochrony środowiska naturalnego;
- zostanie stwierdzone, że patent jest nadużywany;
- zostanie stwierdzone, że uprawniony z patentu wcześniejszego uniemożliwia, nie godząc się na zawarcie umowy licencyjnej, zaspokojenie potrzeb rynku krajowego przez stosowanie opatentowanego wynalazku (patent zależny), z którego korzystanie wkraczałoby w zakres patentu wcześniejszego; w tym przypadku uprawniony z patentu wcześniejszego może żądać udzielenia mu zezwolenia na korzystanie z wynalazku będącego przedmiotem patentu zależnego (licencja wzajemna).

Licencja przymusowa może zostać udzielona, jeżeli ubiegający się o nią wykáže, że czynił wcześniej, w dobrej wierze, starania w celu uzyskania licencji. Spełnienie tego warunku nie jest konieczne do udzielenia licencji przymusowej w celu zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia bezpieczeństwa Państwa albo w przypadku ogłoszenia o możliwości ubiegania się o licencję przymusową. Licencja przymusowa jest licencją niewyłączną.

Korzystający z wynalazku na podstawie licencji przymusowej jest obowiązany uiścić na rzecz uprawnionego opłatę licencyjną. Urząd Patentowy określa zakres i czas trwania licencji przymusowej oraz szczegółowe warunki jej wykonywania, a także, odpowiednio do wartości rynkowej licencji, wysokość opłaty licencyjnej oraz sposób i terminy jej zapłaty.

Licencja przymusowa może zostać przeniesiona tylko łącznie z przedsiębiorstwem lub tą jego częścią, w której jest ona wykonywana. Licencja przymusowa dotycząca patentu wcześniejszego może być przeniesiona na inną osobę tylko łącznie z patentem zależnym.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach decyzja o udzieleniu licencji przymusowej, w części dotyczącej zakresu i czasu trwania licencji bądź też wysokości opłaty licencyjnej, może być po upływie dwóch lat od jej wydania zmieniona na wniosek zainteresowanego.

Licencja przymusowa podlega na wniosek zainteresowanego wpisowi do rejestru patentowego.

UMOWA LICENCYJNA

Zawarta dnia ..... w ..... pomiędzy:
 .....
 zwanym dalej Licencjodawcą
 a
 .....
 zwanym dalej Licencjobiorcą.

§ 1.

Licencjodawca oświadcza, że przysługuje mu wyłączne prawo do
 .....

Licencjodawca posiada świadectwo ochronne wydane przez Prezesa
 Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Udzielenie prawa ochronnego objęte zostało wpisem do rejestru praw
 nr .....

§ 2.

Licencjodawca oświadcza, że ....., nie jest obciążony
 prawami osób trzecich.

Licencjodawca oświadcza ponadto, iż nie udzielał dotychczas licencji
 na korzystanie z ..... będącego przedmiotem udzie-
 lenia licencji na mocy niniejszej umowy.

§ 3.

Licencjodawca udziela Licencjobiorcy .....
 prawa do korzystania z ....., dla celów związa-
 nych z działalnością gospodarczą Licencjobiorcy.

Licencjodawca nie będzie ograniczony w korzystaniu z .....
 przez cały czas trwania licencji.

§ 4.

Czas trwania licencji strony ustalają na czas do .....

Licencjobiorcy przysługuje prawo do przedłużenia obowiązywania
 niniejszej umowy na czas do ..... Zamiar

skorzystania z uprawnienia do przedłużenia umowy Licencjodawca powinien zgłosić Licencjodawcy na ..... przed wpływem okresu trwania niniejszej umowy.

§ 5.

Z tytułu udzielenia licencji Licencjodawca jest uprawniony do wynagrodzenia w wysokości ..... wypłaconego w terminie .....

Licencjodawca zobowiązany jest do zapłaty odsetek umownych w wysokości ..... w przypadku opóźnienia wypłaty wynagrodzenia.

W sytuacji, gdy Licencjodawca zalega z zapłatą wynagrodzenia na rzecz Licencjodawcy przez okres ....., Licencjodawca może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym.

§ 6.

Licencjodawca zgłosi udzielenie licencji niewyłącznej do rejestru praw ochronnych.

§ 7.

Licencjodawcy przysługuje prawo do udzielania sublicencji wyłącznie za zgodą Licencjodawcy.

Z tytułu udzielonych sublicencji Licencjodawca zobowiązany jest do zapłaty na rzecz Licencjodawcy wynagrodzenia w wysokości ..... złotych.

W sytuacji, gdy Licencjodawca zalega z zapłatą wynagrodzenia na rzecz Licencjodawcy za udzielenie sublicencji przez okres ....., Licencjodawca może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym.

§ 8.

Licencjodawca zobowiązany jest do powstrzymania się od wszelkich zachowań, których skutkiem mogłoby być wygaśnięcie prawa ochronnego.

Licencjodawca zobowiązany jest do ponoszenia opłat z tytułu udzielenia prawa ochronnego.

§ 9.

Licencjodawca zobowiązany jest do dostarczenia Licencjobiorcy dokumentacji technicznej, niezbędnej do wykonywania uprawnień, wynikających z niniejszej umowy, w terminie .....
od dnia zawarcia niniejszej umowy.

§ 10.

Licencjobiorca zobowiązuje się do powstrzymania się od jakichkolwiek zachowań o charakterze konkurencyjnym w stosunku do Licencjodawcy, związanych z wykorzystywaniem wiedzy dotyczącej .....
....., o którym mowa w niniejszej umowie, po rozwiązaniu niniejszej umowy.

§ 11.

Wszelkie spory mogące wyniknąć na gruncie stosowania niniejszej umowy będą rozstrzygane przez sądy rzeczowo właściwe siedzibie Kupującego.

§ 12.

W sprawach nie uregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego oraz przepisy ustawy Prawo własności przemysłowej.

§ 13.

Wszelkie zmiany i uzupełnienia niniejszej umowy wymagają pisemnej zgody obydwu stron.

§ 14.

Umowa została sporządzona w 2 jednobrzmiących egzemplarzach: jeden dla Licencjodawcy i jeden dla Licencjobiorcy.

.....
.....
Podpisy stron:

WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI AKADEMICKIEJ

Obecnie istnieje ogromna ilość instytucji, które wspierają przedsiębiorczość, w tym ogromna ilość osobno wyspecjalizowanych w wspieraniu przedsiębiorczości akademickiej. W dobie wykorzystywania ogromnej szansy, jaka stanęła przed naszym krajem, w postaci płynących szerokim strumieniem środków unijnych, Polska jako kraj podejmuje szereg inicjatyw szerzących idee przedsiębiorczości na uczelniach wyższych. Charakter podejmowanych działań wskazuje, formy aktywizacji, a także wizja budowy nowej jakości i trwałej zmiany powoduje, że coraz więcej osób młodych decyduje się na założenie własnej firmy. Takie osoby mogą liczyć na różnorakie wsparcie. Poniżej znajduje się katalog instytucji, podmiotów, stron WWW, gdzie można zaczerpnąć informacji i jakiego wsparcia oczekiwać:

- Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości
- Centrum Innowacji i Transferu Technologii
- Centrum Zaawansowanych Technologii
- Inkubator Przedsiębiorczości
- Inkubator Technologiczny
- Park Naukowo – Technologiczny
- Biura Karier
- Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
- Wojewódzki Urząd Pracy
- Urząd Marszałkowski
- Urzędy Miast
- Podmioty biznesowe

ORGANIZATORZY PROJEKTU

Edustacja.pl (członek Polskiej Izby Firm Szkoleniowych) to firma prowadząca internetowy serwis edukacyjno-szkoleniowy www.edustacja.pl poświęcony rynkowi szkoleń komercyjnych i EFS oraz zajmująca się kompleksową obsługą firm w zakresie e-learningu.

Portal miał swoją premierę w Internecie 24 listopada 2007 roku. Jego podstawową funkcjonalnością jest baza firm szkoleniowych oraz wyszukiwarka szkoleń i kursów – powszechnie dostępna i bezpłatna. Każda placówka edukacyjna, szkoleniowa, a także firma prowadząca szkolenia ma możliwość bezpłatnej rejestracji na portalu i umieszczenia w nim informacji o swojej ofercie szkoleniowej. Aktualnie w bazie edustacji znajduje się kilka tysięcy szkoleń z całej Polski, codziennie przybywa kilkadziesiąt nowych, co jest najlepszym dowodem słuszności istnienia serwisu.

Edustacja.pl realizuje także komercyjne projekty e-learningowe na zlecenie oraz w roli partnera. Firma dysponuje najlepszym pod względem funkcjonalności, nowoczesnym narzędziem – platformą e-learningową oraz zespołem specjalistów w zakresie produkcji ekranów szkoleniowych.

Firma stawia na ciągły rozwój i poszerzanie swojej oferty. Niedawno na edustacja.pl miała miejsce premiera sklepu e-learningowego z ofertą kursów i szkoleń online oraz zakładka Strefa Trenera, skierowana do trenerów poszukujących pracy.

Forum Gospodarcze Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego Związek Pracodawców Prywatnych powstało 11.08.2006 r.

W tym samym roku, w celu dalszego rozwijania działalności podjęto decyzje o zmianie formy prawnej Forum ze Stowarzyszenia na Związek Pracodawców Prywatnych, który posiada szereg dodatkowych uprawnień, a tym samym ma możliwość wywierania większego wpływu na tworzenie korzystnych warunków, z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości w Powiecie Czarnkowsko-Trzcianeckim.

Są to przede wszystkim:

- prawo opiniowania projektów aktów normatywnych
- prawo opiniowania budżetu
- prawo składania wniosków do Trybunału Konstytucyjnego
- prawo reprezentowania członków wobec organów administracji rządowej i samorządowej
- udział w Komisji Trójstronnej do Spraw Społeczno-Gospodarczych i Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego
- Reprezentowanie interesów członków wobec związków zawodowych

Forum Gospodarcze traktuje przedsiębiorczość w szerokim tego słowa znaczeniu. Przedsiębiorczość nie jest postrzegana jedynie jako prowadzenie działalności gospodarczej, ale jako każdego rodzaju aktywność sprzyjająca szukaniu rozwiązań lepszych od dotychczasowych, przyczyniających się do pozytywnych zmian w sferze materialnej i w sposobie myślenia. Przedsiębiorczość w tym rozumieniu tu aktywność, która nie jest kojarzona wyłącznie z działalnością firmy, przedsiębiorstwa czy spółki, ale każdej zorganizowanej jednostki, niezależnie czy będzie to stowarzyszenie, fundacja czy grupa osób, która wykaże chęć działania na rzecz poprawy warunków funkcjonowania społeczeństwa. Priorytetowe zadania to takie, które podnoszą jakość życia w całym regionie. Narzędziem pracy Związku jest mediacja i dialog społeczny. Zgodnie ze Statutem, dla realizacji celów statutowych Związek może prowadzić działalność gospodarczą, tworzyć fundacje i uczestniczyć w innych przedsięwzięciach gospodarczych. Dochód z działalności gospodarczej prowadzonej przez Związek służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków.

Związek kontynuować będzie również dotychczasową działalność Stowarzyszenia polegającą na świadczeniu usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw z Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego. W odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku proponowana oferta usługowa na bieżąco będzie dostosowywana do aktualnych oczekiwań i wymagań klientów.

Celem Związku jest wspieranie aktywności gospodarczej i integracja lokalnych społeczności, a w szczególności zrzeszonych w nim członków oraz ochrona szeroko rozumianych interesów tej grupy społecznej, w szczególności zawodowych, kreowanie jej wizerunku w społeczeństwie oraz popularyzacja zasad wolności, tolerancji, własności i sprawiedliwości. Umacnianie autorytetu Związku i wysokiej pozycji w świadomości i odbiorze społecznym, dokonywać się będzie poprzez wysokie wymagania stawiane wszystkim członkom, co do uczciwości, solidarności, lojalności i zaangażowania. Związek stara się pozyskać społeczną akceptację i zrozumienie władz lokalnych oraz regionalnych dla inicjowanych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości.

Miernikiem jakości podejmowanych działań jest pozytywny odbiór społeczności lokalnej, postrzeganie Związku jako wiarygodnej instytucji w oczach opinii publicznej, wzrastająca chęć współpracy ze strony lokalnych władz samorządowych, ale przede wszystkim znaczne zainteresowanie przedsiębiorców wspólnymi działaniami w ramach jednej struktury organizacyjnej.

FORUM GOSPODARCZE
POWIATU CZARNKOWSKO-TRZCIANECKIEGO

